

Brussel, 4.4.2023
COM(2023) 184 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE

Verslag over het mededingingsbeleid 2022

{SWD(2023) 76 final}

1. Inleiding	1
2. De rol van de Commissie bij het beperken van externe economische schokken in tijden van verstoring was van doorslaggevend belang	2
2.1. Vaststelling van het tijdelijke crisiskader ter ondersteuning van de economie na de Russische invasie van Oekraïne en de mededeling “Noodsituatie op energiegebied”	2
2.2. Geleidelijke beëindiging van de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de COVID-19-uitbraak	4
2.3. Uitvoering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit	5
3. Ervoor zorgen dat de mededingingsregels geschikt blijven voor de toekomst – Voortgang van de uitgebreide beleidsagenda	6
3.1. Wetgevingsinitiatieven ter versterking van de instrumenten van het mededingingsbeleid	6
3.2. Actualisering van de antitrust- en concentratieregels en -richtsnoeren om ze geschikt te maken voor nieuwe uitdagingen	8
3.3. Actualisering van de regels en richtsnoeren inzake staatssteun om ze geschikt te maken voor nieuwe uitdagingen	13
3.4. Modernisering van de werkwijzen van DG Concurrentie om in de huidige en toekomstige handhavingsbehoeften te voorzien	15
4. Handhaving van het mededingingsbeleid heeft bijgedragen tot de grote ambities van de Commissie	17
4.1. Handhaving van het mededingingsbeleid droeg bij tot de digitale transitie en een sterke en veerkrachtige eengemaakte markt	18
4.2. Handhaving van het mededingingsbeleid heeft bijgedragen tot de groene transitie	26
4.3. Mededingingsbeleid heeft bijgedragen tot een economie die werkt voor de mensen	29
5. Mededingingsbeleid in een Europese en wereldwijde context	31
5.1 De krachten bundelen voor een Europese en wereldwijde mededingingscultuur	31
5.2. Samenwerking op het gebied van het mededingingsbeleid wereldwijd	32

1. Inleiding

Het jaarlijkse mededingingsverslag van 2022 wordt door de Europese Commissie (“Commissie”) gericht aan het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio’s. Hierin worden de belangrijke ontwikkelingen op het gebied van het EU-mededingingsbeleid en de handhaving ervan gedurende 2022 beschreven.

Europa beleeft ontwrichtende en onvoorspelbare tijden. Aan het begin van het jaar 2022 was de COVID-19-pandemie op haar retour en de EU op weg naar economisch herstel. De herstel- en veerkrachtplannen van de meeste EU-landen werden operationeel en de eerste middelen werden uitbetaald aan de lidstaten, hetgeen het herstel van de EU stimuleerde met doelgerichte investeringen. De Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne heeft onmiddellijke en ernstige verstoringen van de economie van de EU tot gevolg gehad en ertoe geleid dat werd opgeroepen tot een gecoördineerd optreden om een toereikende en betaalbare energievoorziening te verzekeren, economische en financiële stabiliteit en voedselzekerheid te waarborgen, en kwetsbare huishoudens en bedrijven te beschermen. Bij het aangaan van deze uitdagingen bleven de verplichtingen ter verwezenlijking van de groene en de digitale transitie van kracht.

De Commissie heeft de beleidsinstrumenten waarover zij beschikt onder leiding van voorzitter Von der Leyen gebruikt om een beleidsmix in het leven te roepen en uit te voeren die erop gericht is de negatieve gevolgen van de Russische oorlog tegen Oekraïne op de totale economie van de EU, haar bedrijven en bevolking te beperken, waarbij tegelijkertijd de noodmaatregelen van de EU om de COVID-19-pandemie aan te pakken geleidelijk worden ingetrokken.

In maart 2022 stelde de Commissie een tijdelijk crisiskader vast op grond waarvan de lidstaten in overeenstemming met de staatssteunregels van de EU ondersteuning kunnen bieden aan bedrijven en sectoren die zwaar door de geopolitieke ontwikkelingen zijn getroffen. In antwoord op de verstoringen van de mondiale energiemarkten heeft de Commissie in mei 2022 het REPowerEU-plan¹ (hoofdpijnen bekendgemaakt in maart 2022²) vastgesteld. Het plan voorziet in verdere stappen om de energiesector van de EU aan te passen, de hoge energieprijzen aan te pakken en de afhankelijkheid van ingevoerde fossiele brandstoffen te verminderen. In oktober 2022 stelde de Commissie een nieuwe noodverordening voor om de gevolgen van de hoge gasprijzen in de EU te beperken, onder meer via gezamenlijke aankopen³.

¹ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio’s: REPowerEU Plan, COM(2022) 230, 18.5.2022.

² Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio’s: REPowerEU: een gemeenschappelijk Europees optreden voor betaalbare, veiligere en duurzamere energie, COM(2022) 108, 8.3.2022.

³ Voorstel voor een verordening van de Raad inzake de bevordering van solidariteit via een betere coördinatie van de aankoop van gas, de uitwisseling van gas over de grenzen heen en betrouwbare prijsbenchmarks, COM(2022) 549 final, 18.10.2022.

In 2022 zette de Commissie haar uitgebreide evaluatie van het kader voor het mededingingsbeleid van de EU voort om ervoor te zorgen dat alle handhavingsinstrumenten geschikt zijn voor de huidige en toekomstige uitdagingen⁴. Bovendien werden nieuwe wetgevingsinstrumenten ter aanvulling van het mededingingsbeleid goedgekeurd.

De digitalemarktenverordening⁵ trad in november 2022 in werking en zal vanaf mei 2023 van toepassing zijn. Deze verordening heeft tot doel de digitale markten betwistbaar te houden en een einde te maken aan oneerlijke praktijken van bedrijven die in de onlineplatformeconomie optreden als poortwachters. Bovendien werd in november 2022 de verordening buitenlandse subsidies vastgesteld, die in 2023 in werking zal treden. De verordening zal een lacune in de regelgeving op de eengemaakte markt opvullen, waar marktversturende subsidies die door niet-EU-overheden worden toegekend momenteel grotendeels niet gecontroleerd worden, terwijl door de lidstaten toegekende subsidies uit hoofde van de staatssteunregels van de EU zorgvuldig worden onderzocht.

Het programma voor de interne markt⁶ en het mededingingsbeleid als onderdeel daarvan bieden stabiele financiering voor beleids- en handavingsprojecten om de internationale samenwerking te verbeteren en het mededingingsbeleid te bevorderen.

In tijden van crisis is doeltreffende handhaving van de mededingingsregels van de EU belangrijker dan ooit. In 2022 is de Commissie de mededingingsregels van de EU op het gebied van antitrust, concentratiecontrole en staatssteuntoezicht blijven handhaven ten behoeve van burgers en bedrijven van elke omvang. Het mededingingsbeleid van de EU, met name het staatssteunbeleid, bleef een cruciaal onderdeel van de veelzijdige crisisrespons van de EU.

2. De rol van de Commissie bij het beperken van externe economische schokken in tijden van verstoring was van doorslaggevend belang

2.1. Vaststelling van het tijdelijke crisiskader ter ondersteuning van de economie na de Russische invasie van Oekraïne en de mededeling “Noodsituatie op energiegebied”

Om de negatieve sociale en economische gevolgen voor de EU als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne te beperken, heeft de Commissie — naast andere beleidsinstrumenten — opnieuw gebruikgemaakt van de flexibiliteit van de staatssteunregels. De Commissie stelde het

⁴ Mededeling van de Commissie van 18 november 2021: Een mededingingsbeleid dat geschikt is voor nieuwe uitdagingen, COM(2021) 713 final.

⁵ Verordening (EU) 2022/1925 van het Europees Parlement en de Raad van 14 september 2022 over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2019/1937 en (EU) 2020/1828 (digitalemarktenverordening) (PB L 265 van 12.10.2022, blz. 1).

⁶ Verordening (EU) 2021/690 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van een programma voor de interne markt, het concurrentievermogen van ondernemingen, met inbegrip van kleine en middelgrote ondernemingen, het gebied van planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders, en Europese statistieken (programma voor de interne markt), en tot intrekking van de Verordeningen (EU) nr. 99/2013, (EU) nr. 1287/2013, (EU) nr. 254/2014 en (EU) nr. 652/2014 (Voor de EER relevante tekst) (PB L 153 van 3.5.2021, blz. 1). De verordening is met terugwerkende kracht van toepassing vanaf 1 januari 2021.

tijdelijke crisiskader⁷ vast, dat de lidstaten in staat stelt de liquiditeitskrapte te verhelpen waarmee ondernemingen te maken krijgen die direct of indirect worden geraakt door de ernstige verstoring van de economie die wordt veroorzaakt door de Russische agressie tegen Oekraïne en de directe en indirecte gevolgen ervan, met inbegrip van de sancties opgelegd door de Unie en haar internationale partners, alsmede de tegenmaatregelen van Rusland. De Commissie bleef gedurende het jaar de ontwikkelingen op de voet volgen en beoordelen om te kijken of verdere tijdelijke veranderingen van de staatssteunregels noodzakelijk waren.

De EU moet de uitrol van hernieuwbare energiebronnen bespoedigen en het koolstofvrij maken van haar energievoorziening versnellen in overeenstemming met de REPowerEU-doelstellingen⁸. Dit is waarom de Commissie in juli 2022 het tijdelijke crisiskader wijzigde om het voor de lidstaten gemakkelijker te maken om regelingen voor hernieuwbare energie en het koolstofvrij maken van de industrie in te voeren. In oktober 2022 verlengde de Commissie het kader⁹ tot 31 december 2023, en wijzigde zij het om te voorzien in de veranderende behoeften van de lidstaten om de economie te ondersteunen na de aanhoudende Russische agressie tegen Oekraïne. Met de wijziging werden de regels voor de compensatie van ondernemingen voor stijgende energiekosten vereenvoudigd, werden nieuwe maatregelen ter ondersteuning van het terugdringen van de vraag naar elektriciteit ingevoerd en werden de belangrijkste beginselen voor mogelijke herkapitalisaties vastgesteld, met name voor energiebedrijven. Bovendien werden in het kader van het gewijzigde tijdelijke crisiskader de maximale steunniveaus voor kleine steunbedragen verhoogd en werd voorzien in extra flexibiliteit voor waarborgen voor energiebedrijven om in hun liquiditeitsbehoeften te voorzien.

Als gevolg van de crisis in Oekraïne is in de energiesector een specifieke behoefte aan solvabiliteitssteun ontstaan, in het bijzonder een toegenomen behoefte aan financiële zekerheid voor handelsactiviteiten op de energiemarkt. Derhalve bevat het tijdelijke crisiskader een gewijzigde regeling voor dit type solvabiliteitssteun. De Commissie heeft sectorspecifieke regelingen in Denemarken, België en Finland aanvaard¹⁰. In december 2022 keurde de Commissie, rekening houdend met de verbintenissen van Duitsland, steunmaatregelen goed voor Uniper¹¹ en SEFE GmbH¹², waarbij kapitaalinjecties werden gedaan, met name om verliezen te dekken die waren

⁷ Mededeling van de Commissie – Tijdelijk crisiskader voor staatssteunmaatregelen ter ondersteuning van de economie na de Russische agressie tegen Oekraïne (PB C 426 van 28.10.2022, blz. 1). Dit tijdelijke crisiskader kwam in de plaats van het tijdelijke crisiskader dat werd vastgesteld op 23 maart 2022 (PB C 1311 van 24.3.2022, blz. 1), zoals gewijzigd op 20 juli 2022 (PB C 280 van 21.7.2022, blz. 1).

⁸ REPowerEU is het plan van de Commissie om Europa vóór 2030 minder afhankelijk te maken van Russische fossiele brandstoffen, in het licht van de Russische invasie van Oekraïne. Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: REPowerEU Plan, COM(2022) 230, 18.5.2022.

⁹ Mededeling van de Commissie – Tijdelijk crisiskader voor staatssteunmaatregelen ter ondersteuning van de economie na de Russische agressie tegen Oekraïne (PB C 426 van 9.11.2022, blz. 1).

¹⁰ Zaak SA.104273, België – TCF – Staatssteunregeling in de context van de economische crisis als gevolg van de Russische agressie tegen Oekraïne; zaak SA.104602, Denemarken – TCF – Garantierегeling voor financiële zekerheid voor elektriciteits- en gasbedrijven; zaak SA.104224, Finland – TCF – Staatssteun in de vorm van liquiditeitssteun in de energiesector; zaak SA.104267, Finland – TCF – Gesubsidieerde leningen in de energiesector.

¹¹ Zaak SA.103791, Duitsland – Herkapitalisatie van Uniper SE. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_7830

¹² Zaak SA.105001, Duitsland – Herkapitalisatie van SEFE GmbH. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_7828

geleden bij de aankoop van gas tegen hogere marktprijzen ter vervanging van gas dat Russische leveranciers niet leverden onder de bestaande langlopende overeenkomsten.

In 2022 meldden verschillende lidstaten overkoepelende regelingen, namelijk horizontale ondersteuning voor economische sectoren waarin bedrijven negatieve gevolgen hebben ondervonden van de oorlog in Oekraïne. Deze overkoepelende regelingen¹³ werden goedgekeurd op grond van het tijdelijke crisiskader, overeenkomstig artikel 107, lid 3, punt b), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (“VWEU”).

In 2022 heeft de Commissie 195 besluiten vastgesteld en 182 door 27 lidstaten aangemelde nationale maatregelen goedgekeurd. Het totaalbudget dat de lidstaten voor die staatssteunmaatregelen bij de Commissie hebben aangemeld, bedroeg ongeveer 670 miljard EUR. Ongeveer 53 % van de goedgekeurde steun was aangemeld door Duitsland, 24 % door Frankrijk en 7 % door Italië¹⁴, hetgeen overigens niet overeenkomt met de uitbetaalde bedragen.

2.2. Geleidelijke beëindiging van de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de COVID-19-uitbraak

De Commissie is steunmaatregelen rechtstreeks op grond van artikel 107, lid 3, punt b), VWEU, artikel 107, lid 3, punt c), VWEU alsook op grond van de tijdelijke kaderregeling ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19-uitbraak (“tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun”)¹⁵ blijven beoordelen. Eind 2022 had de Commissie 217 besluiten in verband met COVID-19 in alle lidstaten vastgesteld, ook in het kader van de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun¹⁶. Dit is een aanzienlijke daling vergeleken met 2021, toen er 1 180 besluiten in verband met COVID-19 werden vastgesteld.

Naarmate de volksgezondheidsmaatregelen in het licht van de COVID-19-gezondheids crisis werden versoepeld, besloot de Commissie de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun niet tot na 30 juni 2022 te verlengen, behalve voor investeringssteun en maatregelen inzake solvabiliteitssteun, die zijn

¹³ Duitsland meldde bijvoorbeeld een overkoepelende regeling met een begroting van 11 miljard EUR. De Duitse regeling omvatte overheidsgaranties voor leningen en gesubsidieerde leningen om liquide middelen voor bedrijven in nood te waarborgen. Zaak SA.102631, Duitsland – TCF: Overkoepelende regelingen voor garanties op leningen en gesubsidieerde leningen (PB C 337 van 2.9.2022, blz. 18). Spanje meldde een overkoepelende regeling van 1,3 miljard EUR. De Spaanse overkoepelende regeling omvatte liquiditeitssteun in de vorm van leninggaranties en leningen met rentesubsidies. Zaak SA. 102771 Spanje – TCF: Overkoepelende regeling (PB C 348 van 9.9.2022, blz. 9). Italië meldde een overkoepelende regeling van 1,2 miljard EUR. De steun was gericht op de landbouw-, de bosbouw-, de visserij- en de aquacultuursector, met inbegrip van rechtstreekse subsidies, belastingvoordelen en betalingsregelingen, terugbetaalbare voorschotten en verlaging of vrijstelling van het betalen van socialezekerheidsbijdragen. Zaak SA. 102896, Italië – TCF – Overkoepelende regeling voor de maatregel ter ondersteuning van ondernemingen die actief zijn in de landbouw-, de bosbouw-, de visserij- en de aquacultuursector in overeenstemming met het tijdelijke crisiskader (PB C 337 van 2.9.2022, blz. 17).

¹⁴ Bron: interne gegevensbank van DG Concurrentie.

¹⁵ Mededeling van de Commissie: Tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19-uitbraak (PB C 911 van 20.3.2020, blz. 1), gewijzigd bij de mededelingen van de Commissie C(2020) 2215 (PB C 112I van 4.4.2020, blz. 1), C(2020) 3156 (PB C 164 van 13.5.2020, blz. 3), C(2020) 4509 (PB C 218 van 2.7.2020, blz. 3), C(2020) 7127 (PB C 340I van 13.10.2020, blz. 1), C(2021) 564 (PB C 34 van 1.2.2021, blz. 6) en C(2021) 8442 (PB C 473 van 24.11.2021, blz. 1).

¹⁶ Zie het werkdocument van de diensten van de Commissie, bijlage 1 en bijlage 2, voor een volledige lijst van besluiten van de Commissie in verband met COVID-19.

toegestaan tot en met 31 december 2023¹⁷. Op grond van de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun is tot en met 30 juni 2023 een flexibele transitie op grond van duidelijke garanties toegestaan voor de omschakeling en herstructurering van schuldinstrumenten zoals leningen en garanties naar andere vormen van steun, zoals rechtstreekse subsidies.

2.3. Uitvoering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit

De uitvoering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit¹⁸ — die centraal staat in het initiatief NextGenerationEU — ging in 2022 door¹⁹. Deze faciliteit is erop gericht de cohesie tussen de lidstaten te bevorderen door de sociale en economische gevolgen van de COVID-19-pandemie te beperken en de EU beter voor te bereiden op toekomstige uitdagingen, met name door de groene en de digitale transitie te ondersteunen. De meeste uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit gefinancierde maatregelen vormen geen staatssteun. Van de maatregelen die wel staatssteun vormen, kan de meerderheid rechtstreeks door de lidstaten worden uitgevoerd, hetzij in het kader van een groepsvrijstellingsverordening²⁰, hetzij in het kader van een de-minimisverordening²¹. Niettemin is een aantal maatregelen aangemeld voor de voorafgaande toestemming van de Commissie. Gedurende 2022 heeft de Commissie besluiten inzake staatssteun vastgesteld over bijna tachtig door de herstel- en veerkrachtfaciliteit gefinancierde maatregelen.

3. Ervoor zorgen dat de mededingingsregels geschikt blijven voor de toekomst – Voortgang van de uitgebreide beleidsagenda

3.1. Wetgevingsinitiatieven ter versterking van de instrumenten van het mededingingsbeleid

De digitalemarktenverordening²², die in november 2022 in werking trad, bevindt zich nu in de uitvoeringsfase. De digitalemarktenverordening is voorafgaande regelgeving met als doel de digitale sector eerlijker en betwistbaarder te maken. Bedrijven die als “poortwachter” zijn aangewezen, zullen zich moeten houden aan een vooraf bepaalde reeks verplichtingen en verboden. De handhaving van de digitalemarktenverordening in combinatie met de handhaving achteraf van de mededingingsregels van de EU zal leiden tot eerlijkere en meer concurrerende marktvoorwaarden voor bedrijven en voor consumenten van digitale diensten op de eengemaakte markt. De Commissie zal, als de centrale handhaver van de digitalemarktenverordening, nauw samenwerken met de

¹⁷ Mededeling van de Commissie: Tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19-uitbraak (PB C 423 van 7.11.2022, blz. 9).

¹⁸ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/IP_22_3131

¹⁹ Zie het scorebord voor herstel en veerkracht, dat een overzicht geeft van de voortgang bij de uitvoering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit en de nationale plannen voor herstel en veerkracht: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=en

²⁰ Voornamelijk Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PB L 187 van 26.6.2014, blz. 1), zoals laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EU) 2021/1237 van de Commissie (PB L 270 van 29.7.2021, blz. 39).

²¹ Voornamelijk Verordening (EU) nr. 1407/2013 van de Commissie van 18 december 2013 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de de-minimissteun (PB L 352 van 24.12.2013, blz. 1).

²² Verordening (EU) 2022/1925 van het Europees Parlement en de Raad van 14 september 2022 over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2019/1937 en (EU) 2020/1828 (digitalemarktenverordening) (PB L 265 van 12.10.2022, blz. 1).

autoriteiten in de EU-lidstaten. De nieuwe regels laten de handhaving van de mededingingsregels van de EU en de nationale mededingingsregels voor eenzijdige gedragingen onverlet.

Digitalemarktenverordening²³

De digitalemarktenverordening is gericht op systemische praktijken die zich op de digitale markten kunnen voordoen. Een onderneming met een poortwachterspositie op een digitale markt kan de facto als particuliere regelgever optreden en zo obstakels tussen bedrijven en tussen bedrijven en eindgebruikers opwerpen. In de digitalemarktenverordening is een reeks criteria vastgesteld voor het identificeren van onder de verordening vallende poortwachters. Wanneer een online digitaal platform aan de kwantitatieve drempels voldoet, wordt het als poortwachter beschouwd. Tot de kwantitatieve criteria behoren bijvoorbeeld het aantal jaarlijks actieve zakelijke gebruikers en het aantal maandelijks actieve eindgebruikers. Ondernemingen die de in de verordening vastgestelde drempels overschrijden, worden beschouwd als poortwachters met een stevig verankerde marktpositie. Dit stelt hen doorgaans in staat de marktdynamiek negatief te beïnvloeden. De Commissie zal individueel poortwachters kunnen aanwijzen door kwalitatieve beoordelingen uit te voeren. De aangewezen poortwachters zullen zich moeten houden aan een reeks geharmoniseerde regels die bedoeld zijn om markten voor kernplatformdiensten betwistbaar te houden en oneerlijke gedragingen te beperken. Om mogelijke niet-nakoming van de verplichtingen aan te pakken, kunnen geldboetes van maximaal 10 % van de wereldwijde omzet van de onderneming worden opgelegd. Bovendien kunnen in geval van systematische niet-nakoming evenredige maatregelen ter correctie van gedragingen of structurele maatregelen aan dergelijke ondernemingen worden opgelegd.

In november 2022 hebben het Europees Parlement en de Raad de verordening buitenlandse subsidies die de interne markt verstoren²⁴ vastgesteld. De verordening dicht een lacune in de regelgeving door buitenlandse subsidies aan te pakken die de mededinging op de eengemaakte markt verstoren. De Commissie zal, in voorkomend geval, spoedig de versturende effecten van dergelijke buitenlandse overheidssteun kunnen onderzoeken en aanpakken. De verordening omvat drie instrumenten: i) voorgenomen concentraties waarbij ten minste een van de fuserende ondernemingen, de gemeenschappelijke onderneming of de verworven onderneming een EU-omzet van ten minste 500 miljoen EUR heeft en de buitenlandse financiële bijdrage meer dan 50 miljoen EUR bedraagt, moeten bij de Commissie worden aangemeld; ii) inschrijvingen in EU-aanbestedingsprocedures waarbij buitenlandse financiële bijdragen betrokken zijn, met een aanbestedingswaarde van ten minste 250 miljoen EUR, moeten bij de Commissie worden aangemeld; en iii) de Commissie krijgt de bevoegdheid om ambtshalve andere marktsituaties te onderzoeken. De Commissie zal exclusief bevoegd zijn om de verordening buitenlandse subsidies die de interne markt verstoren te handhaven. Wanneer de negatieve effecten van de buitenlandse subsidie opwegen tegen de positieve effecten ervan, zal de Commissie bevoegd zijn om herstelmaatregelen op te leggen of toezeggingen te aanvaarden om de verstoring te verhelpen. Dergelijke maatregelen en toezeggingen kunnen een reeks structurele maatregelen of gedragswijzigingen omvatten, zoals de afstoting van bepaalde activa of het

²³ De digitalemarktenverordening is van toepassing met ingang van 2 mei 2023. In 2022 bereidde de Commissie zich voor op de handhaving van de digitalemarktenverordening, bijvoorbeeld door uitvoeringshandelingen op te stellen, modelbesluiten te ontwikkelen en interne procedures op te zetten voor het beheer van registers en IT-systemen.

²⁴ Verordening (EU) 2022/2560 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende buitenlandse subsidies die de interne markt verstoren (PB L 330 van 23.12.2022, blz. 1).

verbod op een bepaald marktgedrag. De Commissie zal ook bevoegd zijn om een gesubsidieerde concentratie of de gunning van een overheidsopdracht aan een gesubsidieerde inschrijver te verbieden.

De verordening zal van toepassing zijn vanaf 12 juli 2023 en de aanmeldingen zullen met ingang van 12 oktober 2023 verplicht zijn.

3.2. Actualisering van de antitrust- en concentratieregels en -richtsnoeren om ze geschikt te maken voor nieuwe uitdagingen

Vaststelling van de nieuwe verticale groepsvrijstellingsverordening en verticale richtsnoeren

Artikel 101, lid 1, VWEU verbiedt verticale overeenkomsten tussen twee of meer ondernemingen die op verschillende niveaus van de productie- of distributieketen actief zijn, indien deze overeenkomsten de mededinging beperken. Op grond van artikel 101, lid 3, VWEU zijn dergelijke overeenkomsten verenigbaar met de interne markt indien zij bijdragen tot verbetering van de productie of van de distributie van producten of tot verbetering van de technische of economische vooruitgang, en een billijk deel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt zonder dat de mededinging wordt uitgeschakeld. In mei 2022 stelde de Commissie de nieuwe verticale groepsvrijstellingsverordening²⁵ vast, vergezeld van de nieuwe verticale richtsnoeren²⁶, die bedrijven zullen helpen te beoordelen of hun leverings- en distributieovereenkomsten verenigbaar

²⁵ Verordening (EU) 2022/720 van de Commissie van 10 mei 2022 betreffende de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op groepen verticale overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen (verticale groepsvrijstellingsverordening) (PB L 134 van 11.5.2022, blz. 4).

²⁶ Bekendmaking van de Commissie, Richtsnoeren inzake verticale beperkingen (PB C 248 van 30.6.2022, blz. 1).

zijn met de mededingingsregels van de EU. Met de nieuwe regels wordt rekening gehouden met marktontwikkelingen zoals de stijging van de verkoop via internet en de opkomst van nieuwe actoren zoals platforms. Meer duidelijkheid en een grotere transparantie kunnen bedrijven helpen om tegen lagere kosten aan de regels te voldoen — dit is met name gunstig voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's).

Bekendmaking van ontwerpregels voor horizontale samenwerkingsovereenkomsten

Horizontale samenwerking tussen concurrerende ondernemingen kan onder bepaalde omstandigheden aanzienlijke efficiëntiewinst opleveren. Dergelijke samenwerking kan bijvoorbeeld ten goede komen aan consumenten of het effect van een sector op het milieu beperken. Daarom biedt de Commissie veilige havens voor bepaalde soorten horizontale samenwerkingsovereenkomsten. Om ervoor te zorgen dat de regels inzake horizontale samenwerkingsovereenkomsten geschikt blijven voor het beoogde doel, in het bijzonder om het hoofd te bieden aan de uitdagingen van de digitalisering en de groene transitie, heeft de Commissie in maart 2022 de belanghebbenden geraadpleegd over de ontwerpherziening van de horizontale groepsvrijstellingsverordeningen inzake onderzoek en ontwikkeling en specialisatieovereenkomsten en over de ontwerpherziening van de horizontale richtsnoeren²⁷. De voorgestelde regels omvatten nieuwe richtsnoeren die het voor bedrijven gemakkelijker moeten maken om samen te werken om duurzaamheidsdoelstellingen na te streven. De voorgestelde regels voorzien ook in aanvullende richtsnoeren en rechtszekerheid voor bedrijven op gebieden als het delen van gegevens, overeenkomsten inzake medegebruik van mobiele infrastructuur en inschrijvende consortia. In december 2022 stelde de Commissie twee verordeningen vast tot verlenging van de geldigheidsduur van horizontale groepsvrijstellingsverordeningen inzake onderzoek en ontwikkeling en specialisatieovereenkomsten²⁸. De groepsvrijstellingsverordeningen zouden komen te vervallen op 31 december 2022 en de Commissie heeft ze verlengd tot en met 30 juni 2023.

Bekendmaking van de ontwerpverordening betreffende de groepsvrijstelling voor de sector motorvoertuigen en aanvullende richtsnoeren

Door voertuigen gegenereerde gegevens worden een steeds belangrijkere concurrentiefactor voor marktdeelnemers die voertuigen repareren en onderhouden. De Commissie heeft een specifieke regeling voor verticale overeenkomsten in de sector²⁹, die momenteel wordt herzien. In juli 2022 raadpleegde de Commissie de belanghebbenden over een ontwerpverordening tot verlenging van de

²⁷ Openbare raadpleging over de ontwerpherziening van de horizontale groepsvrijstellingsverordeningen en de horizontale richtsnoeren, van 1 maart 2022 tot en met 26 april 2022. Zie: https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-hbers_en

²⁸ Verordening (EU) 2022/2455 van de Commissie van 8 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1217/2010 betreffende de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op bepaalde groepen onderzoeks- en ontwikkelingsovereenkomsten (PB L 321 van 15.12.2022, blz. 1); en Verordening (EU) 2022/2456 van de Commissie van 8 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1218/2010 betreffende de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op bepaalde groepen specialisatieovereenkomsten (PB L 321 van 15.12.2022, blz. 3).

²⁹ De regeling op grond van de groepsvrijstellingsverordening motorvoertuigen bestaat uit: i) de verticale groepsvrijstellingsverordening en de richtsnoeren inzake verticale beperkingen; en ii) de sectorspecifieke bepalingen inzake groepsvrijstelling, als bedoeld in de groepsvrijstellingsverordening motorvoertuigen en de aanvullende richtsnoeren, die van toepassing zijn op de distributie van reserveonderdelen en reparatie- en onderhoudsdiensten voor motorvoertuigen.

geldigheidsduur van Verordening 461/2010 (“groepsvrijstellingsverordening motorvoertuigen”)³⁰, samen met een ontwerpmededeling tot wijziging van de bekendmaking van de Commissie houdende aanvullende richtsnoeren³¹ om de kwestie in verband met gegevens aan te pakken. De voorgestelde wijzigingen zullen bedrijven helderheid verschaffen over de wijze waarop de Commissie bij het beoordelen van verticale overeenkomsten tussen voertuigfabrikanten en hun erkende netwerken op grond van de mededingingsregels van de EU kijkt naar kwesties in verband met de toegang tot gegevens die zijn gegenereerd door de sensoren van het voertuig. Het doel is om het kader nog eens vijf jaar te handhaven tot en met 31 mei 2028, en de bestaande beginselen uit te breiden voor de verstrekking van de technische informatie, instrumenten en opleiding die nodig zijn voor het leveren van reparatie- en onderhoudsdiensten om nadrukkelijk door voertuigen gegenereerde gegevens te dekken.

Vaststelling van richtsnoeren voor collectieve overeenkomsten ter verbetering van de arbeidsvoorwaarden van zelfstandigen zonder personeel

Het aantal zelfstandigen zonder personeel in de EU is relatief hoog en sommigen van hen werken onder moeilijke arbeidsvoorwaarden. Collectieve onderhandelingen kunnen een krachtig instrument zijn om dergelijke arbeidsvoorwaarden te verbeteren. In september 2022 stelde de Commissie richtsnoeren betreffende de toepassing van het mededingingsrecht van de EU op collectieve overeenkomsten inzake de arbeidsvoorwaarden van zelfstandigen zonder personeel vast³². De richtsnoeren hebben tot doel uit te leggen onder welke omstandigheden het mededingingsrecht van de EU niet in de weg staat aan collectieve overeenkomsten om de arbeidsvoorwaarden te verbeteren.

In de richtsnoeren worden op grond van vaste rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie³³ situaties beschreven waarin ook zelfstandigen zonder personeel vergelijkbaar kunnen zijn met werknemers en wordt verduidelijkt dat hun collectieve overeenkomsten buiten de werkingssfeer van artikel 101 VWEU vallen. Hieronder vallen economisch afhankelijke zelfstandigen zonder personeel, zelfstandigen zonder personeel die zij aan zij met werknemers werken en zelfstandigen zonder personeel die hun diensten aanbieden via digitale arbeidsplatforms. Voorts wordt in de richtsnoeren verduidelijkt dat de Commissie in sommige gevallen, waarin zelfstandigen zonder personeel die zich niet in een situatie bevinden die vergelijkbaar is met die van werknemers in een zwakke onderhandelingspositie staan en het daardoor moeilijk hebben om hun arbeidsvoorwaarden te beïnvloeden, niet zal ingrijpen tegen bepaalde categorieën collectieve overeenkomsten.

³⁰ Verordening (EU) nr. 461/2010 van de Commissie van 27 mei 2010 betreffende de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op groepen verticale overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de motorvoertuigensector (PB L 129 van 28.5.2010, blz. 52).

³¹ Bekendmaking van de Commissie, Aanvullende richtsnoeren betreffende verticale beperkingen in overeenkomsten voor de verkoop en herstelling van motorvoertuigen en voor de distributie van reserveonderdelen voor motorvoertuigen (PB C 138 van 28.5.2010, blz. 16).

³² Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren betreffende de toepassing van het mededingingsrecht van de EU op collectieve overeenkomsten inzake de arbeidsvoorwaarden van zelfstandigen zonder personeel (PB C 374 van 30.9.2022, blz. 2).

³³ Arrest van het Hof van Justitie van 4 december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media/Staat der Nederlanden, C-413/13, ECLI:EU:C:2014:2411; arrest van het Hof van Justitie van 21 december 1999, Albany International BV/Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, ECLI:EU:C:1999:430.

Goedkeuring van de herziene bekendmaking inzake informele richtsnoeren

Om bedrijven in staat te stellen informeel advies in te winnen over de toepassing van de mededingingsregels van de EU op nieuwe of onopgeloste vragen, keurde de Commissie in oktober 2022 een herziene mededeling over informele richtsnoeren³⁴ goed. Dit vormt een belangrijke nieuwe stap in de richting van meer transparantie en vereenvoudigde naleving voor bedrijven die ervoor willen zorgen dat zij zich aan de mededingingsregels houden.

Bekendmaking van het ontwerp van bekendmaking inzake de bepaling van de relevante markt

In november 2022 maakte de Commissie een herzien ontwerp van bekendmaking inzake de bepaling van de relevante markt³⁵ bekend voor een openbare raadpleging. Met het herziene ontwerp van bekendmaking inzake de bepaling van de relevante markt wordt voortgebouwd op de conclusies van de in juli 2021 gepubliceerde evaluatie. Het herziene ontwerp van bekendmaking is het resultaat van een grondig evaluatieproces waarvoor het startsein werd gegeven in april 2020. Het ontwerp betreft een bijwerking van de thans geldende bekendmaking uit 1997, waarbij rekening wordt gehouden met de belangrijke ontwikkelingen in de tussenliggende jaren, in het bijzonder de digitalisering en nieuwe manieren om goederen en diensten aan te bieden, en ook het verbonden en gemondialiseerde karakter van het handelsverkeer in aanmerking wordt genomen. Op basis van het tijdens de raadpleging verzameld bewijs zal de Commissie het ontwerp herzien en afronden teneinde in 2023 een nieuwe bekendmaking inzake de bepaling van de relevante markt goed te keuren.

Bekendmaking van het ontwerp van uitvoeringsverordening van de concentratieverordening en het herziene ontwerp van bekendmaking inzake vereenvoudigde procedures

Uit de evaluatie³⁶ van procedurele en jurisdictionele aspecten van de EU-concentratiecontrole is gebleken dat het vereenvoudigingspakket van 2013³⁷ effectief is geweest bij het bevorderen van de toepassing van vereenvoudigde procedures op onproblematische concentraties en bij het verminderen van de administratieve lasten voor bedrijven en voor de Commissie. De resultaten van de evaluatie wezen erop dat het de moeite waard is om te overwegen EU-concentratiecontrole doelgerichter te maken, door het toepassingsgebied van de mededeling betreffende een vereenvoudigde procedure³⁸ uit te breiden en te verduidelijken en door de uitvoeringsverordening van de

³⁴ Mededeling van de Commissie over informeel advies betreffende nieuwe of onopgeloste vragen met betrekking tot de artikelen 101 en 102 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie die in individuele gevallen rijzen (adviesbrieven) van 3 oktober 2022, SWD(2022) 326 van 3.10.2022. Zie: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-10/coronavirus_informal_guidance_notice_antitrust_2022.pdf

³⁵ Zie Europese Commissie – Mededeling van de Commissie, het ontwerp van bekendmaking van de Commissie inzake de bepaling van de relevante markt voor het gemeenschappelijke mededingingsrecht. Zie: https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-market-definition-notice_en

³⁶ Werkdocument van de diensten van de Commissie, samenvatting van de evaluatie van procedurele en jurisdictionele aspecten van de EU-concentratiecontrole, SWD(2021) 66 van 26.3.2021. Zie: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2021-04/SWD_findings_of_evaluation_summary.pdf

³⁷ Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1269/2013 van de Commissie van 5 december 2013 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 802/2004 van de Commissie tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad betreffende de controle op concentraties van ondernemingen (PB L 336 van 14.12.2013, blz. 1).

³⁸ Mededeling van de Commissie betreffende een vereenvoudigde procedure voor de behandeling van bepaalde concentraties krachtens Verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad (PB C 366 van 14.12.2013, blz. 5).

concentratieverordening³⁹ te herzien, om de administratieve lasten voor bedrijven en voor de Commissie verder te verlichten. De Commissie heeft naar aanleiding van de evaluatie in mei 2022 een openbare raadpleging over een herziene mededeling en uitvoeringsverordening van de concentratieverordening⁴⁰ georganiseerd. Op 28 oktober 2022 bracht de Raad voor regelgevingstoetsing van de Commissie een positief advies uit over het effectbeoordelingsverslag. Zodra de herziene uitvoeringsverordening en mededeling zijn vastgesteld, zullen zij verdere vereenvoudiging mogelijk maken door de invoering van nieuwe categorieën vereenvoudigde zaken, de stroomlijning van de concentratieprocedures van de Commissie, alsook de invoering van elektronische aanmelding als de standaardmanier om concentraties aan te melden.

Vorbereiding van nieuwe richtsnoeren voor duurzaamheidsvereenkomsten in de landbouw

Met de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (“GLB”) voor de periode 2023-2027 is een nieuwe uitsluiting van artikel 101 VWEU ingevoerd⁴¹, die landbouwproducenten en andere marktdeelnemers in de landbouw- en voedselvoorzieningsketen toestaat overeenstemming te bereiken over bepaalde prijsbeperkingen, productie en andere concurrentieparameters, op voorwaarde dat die beperkingen onmisbaar zijn om duurzaamheidsnormen te bereiken die verder gaan dan de verplichte normen in de bestaande EU- en nationale wetgeving. Deze mogelijkheid heeft betrekking op bepaalde normen op het gebied van milieu, hygiëne en dierenwelzijn. In 2022 organiseerde de Commissie een openbare raadpleging⁴² om de ontwerprichtsnoeren voor te bereiden waarin deze uitsluiting wordt uitgelegd. Het doel is om tegen eind december 2023 over de richtsnoeren te beschikken.

Voortgezette evaluatie van de groepsvrijstellingsverordening voor consortia

De groepsvrijstellingsverordening voor consortia⁴³ staat lijnvaartondernemingen (ook bekend als vervoerders) onder bepaalde omstandigheden toe om samen te werken en gemeenschappelijke diensten aan te bieden. Aangezien de groepsvrijstellingsverordening voor consortia komt te vervallen op 25 april 2024, is de Commissie een evaluatieproces gestart om te beoordelen of de verordening nog steeds geschikt is voor het beoogde doel. De evaluatie zal als basis dienen voor het besluit van de Commissie of de groepsvrijstellingsverordening voor consortia verder moet worden verlengd, met wijzigingen moet worden verlengd, of moet worden ingetrokken.

³⁹ Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1269/2013 van de Commissie van 5 december 2013 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 802/2004 van de Commissie tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad betreffende de controle op concentraties van ondernemingen (PB L 336 van 14.12.2013, blz. 1).

⁴⁰ Openbare raadpleging over de concentratiecontrole in de EU – verdere vereenvoudiging van de procedures, van 6 mei 2022 tot en met 3 juni 2022. Zie: https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations/2022-merger-simplification_en

⁴¹ Artikel 210 bis van Verordening (EU) nr. 1308/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 tot vaststelling van een gemeenschappelijke ordening van de markten voor landbouwproducten en tot intrekking van de Verordeningen (EEG) nr. 922/72, (EEG) nr. 234/79, (EG) nr. 1037/2001 en (EG) nr. 1234/2007 van de Raad (PB L 347 van 20.12.2013, blz. 671).

⁴² Openbare raadpleging over duurzaamheidsvereenkomsten in de landbouw – richtsnoeren voor afwijking van antitrustregels – evaluatie, van 28 februari 2022 tot en met 23 mei 2022. Zie: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13305-Sustainability-agreements-in-agriculture-guidelines-on-antitrust-derogation_nl

⁴³ Verordening (EG) nr. 906/2009 van de Commissie van 28 september 2009 betreffende de toepassing van artikel 81, lid 3, van het Verdrag op bepaalde groepen overeenkomsten, besluiten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen tussen lijnvaartondernemingen (consortia) (PB L 256 van 29.9.2009, blz. 31).

Lancering van de evaluatie van Verordening (EG) nr. 1/2003

In Verordening (EG) nr. 1/2003⁴⁴ en de uitvoeringshandeling ervan, Verordening 773/2004⁴⁵, is een procedureel kader vastgesteld dat tot doel heeft ervoor te zorgen dat de artikelen 101 en 102 VWEU op doeltreffende en uniforme wijze in de EU worden toegepast. In de loop der tijd hebben zich nieuwe uitdagingen voor de handhaving van mededingingsregels aangediend, zoals de digitalisering van de economie en de toenemende complexiteit van antitrustonderzoeken. De Commissie kondigde in juni 2022 de lancering van een openbare raadpleging aan om feedback te verkrijgen over hoe de verordeningen sinds de inwerkingtreding ervan hebben gepresteerd⁴⁶. De raadpleging is bedoeld om bewijs en standpunten te verzamelen over de procedures die in de antitrustonderzoeken zijn toegepast.

3.3. Actualisering van de regels en richtsnoeren inzake staatssteun om ze geschikt te maken voor nieuwe uitdagingen

Inwerkingtreding van richtsnoeren voor staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie

De richtsnoeren voor staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie⁴⁷ werden vastgesteld en van toepassing in januari 2022. Zij komen in de plaats van de eerder toepasselijke richtsnoeren voor staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie⁴⁸, om het kader in overeenstemming te brengen met de EU-doelstellingen van de Europese Green Deal en met de klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 en 2050. De richtsnoeren voor staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie⁴⁹ stellen de lidstaten in staat ondersteuning te bieden aan inspanningen op het gebied van een koolstofvrije industrie, een circulaire economie, biodiversiteit, schone of emissievrije mobiliteit en energie-efficiëntie.

Goedkeuring van de herziene kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

De Commissie steunt de snelle ontwikkeling en uitrol van geavanceerde en baanbrekende technologieën, die de groene en de digitale transitie van de economie van de EU vergemakkelijken

⁴⁴ Verordening (EG) nr. 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag (Voor de EER relevante tekst) (PB L 1 van 4.1.2003, blz. 1).

⁴⁵ Verordening (EG) nr. 773/2004 van de Commissie van 7 april 2004 betreffende procedures van de Commissie op grond van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag (Voor de EER relevante tekst) (PB L 123 van 27.4.2004, blz. 18).

⁴⁶ Openbare raadpleging over de EU-procedureelregels in antitrustzaken – evaluatie, van 30 juni 2022 tot en met 6 oktober 2022. Zie: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13431-EU-antitrust-procedural-rules-evaluation_nl

⁴⁷ Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie (PB C 80 van 18.2.2022, blz. 1).

⁴⁸ Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie 2014-2020 (PB C 200 van 28.6.2014, blz. 1).

⁴⁹ Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie (PB C 80 van 18.2.2022, blz. 1).

en tegelijkertijd bijdragen tot de nieuwe Europese innovatieagenda⁵⁰. In oktober 2022 keurde de Commissie een herziene mededeling inzake staatssteunregels voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie⁵¹ goed, waarin de regels worden vastgesteld op grond waarvan de lidstaten staatssteun aan bedrijven kunnen toewijzen voor activiteiten op het gebied van onderzoek, ontwikkeling en innovatie.

Vaststelling van staatssteunregels in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden die geschikt zijn voor de groene transitie

De Commissie richt zich erop de staatssteunregels in overeenstemming met de huidige strategische prioriteiten van de EU, met name de strategische plannen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid⁵², de Europese Green Deal en de “van boer tot bord”-strategie te brengen in 2022 en heeft een nieuwe reeks staatssteunregels voor de landbouw- en de bosbouwsector en voor plattelandsgebieden vastgesteld: de richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden en de groepsvrijstellingsverordening voor de landbouw. In januari 2022 organiseerde de Commissie een openbare raadpleging over de voorgestelde herziening van de regels, die liep tot en met maart 2022. De voorgestelde herziening zou ervoor moeten zorgen dat de lidstaten gemakkelijker en sneller financiële middelen ter beschikking kunnen stellen van de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden, zonder buitensporige vervalsing van de mededinging op de eengemaakte markt te veroorzaken.

Staatssteunregels in de visserij- en aquacultuursector

In 2022 stelde de Commissie een nieuwe groepsvrijstellingsverordening voor de visserij- en aquacultuursector⁵³ vast en gaf zij nieuwe richtsnoeren uit voor staatssteun in de visserij- en aquacultuursector⁵⁴. De herziene richtsnoeren hebben tot doel ervoor te zorgen dat de economische ontwikkeling in de visserij en aquacultuur plaatsvindt met volledige inachtneming van het gemeenschappelijke visserijbeleid (“GVB”), met name de bescherming van de visbestanden en het milieu. In de richtsnoeren is rekening gehouden met belangrijke ontwikkelingen op het gebied van beleid en regelgeving in deze sectoren, in het bijzonder de inwerkingtreding van de verordening tot oprichting van een Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur, een onderdeel van

⁵⁰ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – Een nieuwe Europese innovatieagenda, COM(2022) 332 van 5.7.2022.

⁵¹ Mededeling van de Commissie: Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (PB C 7388 van 19.10.2022, blz. 1).

⁵² Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013 (PB L 435 van 6.12.2021, blz. 1).

⁵³ Verordening (EU) nr. 2022/2473 van de Commissie van 14 december 2022 waarbij bepaalde categorieën steun voor ondernemingen die actief zijn in de productie, de verwerking en de afzet van visserij- en aquacultuurproducten, op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PB L 327 van 21.12.2022, blz. 82).

⁵⁴ Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren voor het onderzoek van staatssteun in de visserij- en aquacultuursector (PB C 217 van 2.7.2015, blz. 1).

het GVB⁵⁵. Ten slotte heeft de Commissie de huidige de-minimisverordening visserij verlengd tot en met 31 december 2023⁵⁶.

Voortgezette herziening van de algemene groepsvrijstellingsverordening staatssteun

De algemene groepsvrijstellingsverordening voor staatssteun⁵⁷ wordt verlengd en herzien om de groene en de digitale transitie te vergemakkelijken. Deze wijzigingen vormen een aanvulling op de herziening van de richtsnoeren inzake regionale steun⁵⁸, inzake steun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, inzake risicofinancieringssteun, inzake steun voor de uitrol van breedbandnetwerken en inzake steun voor milieubescherming en energie. De Commissie is voornemens de wijziging van de algemene groepsvrijstellingsverordening in 2023 goed te keuren.

De Commissie heeft de staatssteunregels voor breedbandnetwerken herzien

In december 2022 heeft de Commissie naar aanleiding van een openbare raadpleging⁵⁹ een herziene mededeling inzake staatssteun voor breedbandnetwerken⁶⁰ (“breedbandrichtsnoeren”) goedgekeurd. In de herziene breedbandrichtsnoeren wordt beschreven hoe de Commissie de steunmaatregelen zal beoordelen die de lidstaten aanmelden om de uitrol en het gebruik van breedbandnetwerken in de EU te ondersteunen. De nieuwe regels dragen bij tot de strategische doelstellingen van de EU om voor iedereen gigabitconnectiviteit en 5G-dekking te waarborgen⁶¹.

De Commissie heeft regels voorgesteld om de procedures voor staatssteun voor groen vervoer te vereenvoudigen

In juli 2022 heeft de Commissie een voorstel voor een nieuwe verordening van de Raad⁶² goedgekeurd. De Raad heeft de verordening vastgesteld in december 2022. De verordening stelt de Commissie in staat verordeningen vast te stellen waarmee steunmaatregelen voor spoorvervoer, binnenvaart en multimodaal vervoer van voorafgaande aanmelding worden vrijgesteld overeenkomstig artikel 93 VWEU. Het initiatief van de Commissie heeft tot doel procedures voor staatssteun ter ondersteuning van groene vervoerswijzen, zoals spoorvervoer, binnenvaart en multimodaal vervoer, te vereenvoudigen. Het hangt samen met de herziening van de richtsnoeren voor staatssteun aan spoorwegondernemingen waaraan de Commissie in 2022 gelijktijdig is blijven werken. Die richtsnoeren zijn erop gericht de verschuiving tussen vervoerswijzen van weg- naar spoorvervoer te bevorderen en zo bij te dragen tot de verwezenlijking van de klimaatdoelstellingen.

⁵⁵ Verordening (EU) 2021/1139 van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1004 (PB L 247 van 13.7.2022, blz. 1).

⁵⁶ Verordening (EU) nr. 717/2014 van de Commissie van 27 juni 2014 inzake de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de de-minimissteun in de visserij- en aquacultuursector (PB L 190 van 28.6.2014, blz. 45).

⁵⁷ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard.

⁵⁸ Mededeling van de Commissie – Richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen (PB C 153 van 29.4.2021, blz. 1).

⁵⁹ Ontwerpmededeling van de Commissie – Richtsnoeren voor staatssteun voor breedbandnetwerken, 19 november 2021.

⁶⁰ Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren voor staatssteun voor breedbandnetwerken, COM(2022) 9343 final van 12.12.2022.

⁶¹ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_7595

⁶² Voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de toepassing van de artikelen 93, 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op bepaalde soorten steunmaatregelen in de sectoren spoorvervoer, binnenvaart en multimodaal vervoer, COM(2022) 327 final van 6.7.2022.

Stappenplan voor een mogelijke verlenging van de richtsnoeren luchtvaartsteun

In juli 2022 publiceerde de Commissie een stappenkaart waarmee belanghebbenden en andere belangstellende partijen werden geïnformeerd over de mogelijkheden om de regels inzake exploitatiesteun van de richtsnoeren voor luchtvaartsteun⁶³ met één tot drie jaar te verlengen. Een dergelijke verlenging is bedoeld om te voorkomen dat regionale luchthavens falen als gevolg van de impact van de COVID-19-crisis voordat de richtsnoeren voor luchtvaartsteun volledig zijn herzien.

3.4. Modernisering van de werkwijzen van DG Concurrentie om in de huidige en toekomstige handhavingsbehoeften te voorzien

In 2022 is het directoraat-generaal Concurrentie zich blijven inspannen om zijn onderzoeksprocedures en andere activiteiten doeltreffender te maken, door gebruik te maken van digitale instrumenten in overeenstemming met zijn digitale strategie. DG Concurrentie heeft de regeldruk verminderd voor partijen die gebruik blijven maken van de instrumenten State Aid Reporting Interactive (“SARI2”), “eConfidentiality” en “eRFI”. Bovendien heeft DG Concurrentie zijn platform “eLeniency” verbeterd om bedrijven die betrokken zijn bij kartel- en antitrustprocedures gemakkelijke en veilige toegang tot documenten online te bieden.

Handhaving van het mededingingsrecht van de EU werd verder vergemakkelijkt door verdere investeringen in geavanceerde digitale oplossingen, met inbegrip van het dossierbeheersysteem CASE@EC. Vanwege het gevoelige en vertrouwelijke karakter van de informatie die het verwerkt, is DG Concurrentie IT-beveiligingsplannen voor zowel nieuwe als bestaande digitale oplossingen blijven actualiseren. Bovendien heeft DG Concurrentie aanvullende veiligheids- en monitoringmaatregelen genomen om permanente cyberveiligheid en cyberveerkracht in 2022 en daarna te waarborgen. De interne digitale strategie van DG Concurrentie is verankerd in de in 2022 vastgestelde Next Generation Digital Strategy⁶⁴ van de Europese Commissie.

In 2022 heeft DG Concurrentie zijn instrumenten voor digitaal onderzoek verder ontwikkeld door gebruik te maken van bedrijfsintelligentie, data- en machinelearningdiensten. De naam van een speciale eenheid die inlichtingen- en onderzoeksanalyses verricht en forensische IT-ondersteuning biedt, werd veranderd in “Gegevensanalyse en -technologie”. De eenheid zal verslag uitbrengen aan het hoofd Technologie, een aan het directoraat-generaal verbonden nieuw gecreëerde post. Het hoofd Technologie zal ondersteuning bieden aan in toenemende mate gegevensgestuurde handhaving en taken inzake markttoezicht en zal nauw samenwerken met vele andere afdelingen binnen DG

⁶³ Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren voor staatssteun aan luchthavens en luchtvaartmaatschappijen van 4 april 2014 (PB C 99 van 4.4.2014, blz. 3).

⁶⁴ Communication to the Commission: European Commission digital strategy — Next generation digital Commission (Mededeling aan de Commissie: Digitale strategie van de Europese Commissie — De digitale Commissie van de volgende generatie), Brussel, C(2022) 4388 van 30.6.2022.

Concurrentie. In december 2022 werd een nieuw directoraat in het leven geroepen dat verantwoordelijk zal zijn voor de uitvoering van de digitale marktenverordening.

In 2022 heeft de Commissie op meerdere niveaus haar activiteiten voor de bevordering van en voorlichting inzake het mededingingsbeleid voortgezet om de doeltreffendheid van het EU-mededingingsbeleid te ondersteunen, vooral door middel van de deelname van uitvoerend vicevoorzitter Vestager aan evenementen en persconferenties. Er zijn speciale outreachactiviteiten op het niveau van de lidstaten georganiseerd ter aanvulling van persberichten, beleidsnota's, nieuwsbrieven en communicatiekanalen in de vorm van sociale media⁶⁵.

4. Handhaving van het mededingingsbeleid heeft bijgedragen tot de grote ambities van de Commissie

De handhaving van het mededingingsbeleid van de EU levert aanzienlijke voordelen op voor consumenten en klanten. DG Concurrentie schat⁶⁶ dat de directe besparingen voor klanten die zijn gegenereerd door de handhaving van de antitrustregels en concentratiecontrole door de Commissie in de periode 2012-2021 variëren van 120 miljard EUR tot 210 miljard EUR. Gemiddeld leverde de handhaving van de antitrustregels en concentratiecontrole ongeveer 12 miljard EUR tot 21 miljard EUR aan directe voordelen voor klanten per jaar op (zie onderstaande grafiek).

Naast deze schattingen omvatten de totale voordelen voor klanten die worden geacht uit de naleving van het mededingingsbeleid voort te komen ook:

- 1) indirecte of afschrikkende effecten die resulteren uit handhaving, bijvoorbeeld wanneer bedrijven zich onthouden van concurrentieverstorende gedragingen of het sluiten van overeenkomsten op het gebied van concurrentieverstorende concentratie; en
- 2) positieve effecten op innovatie en de kwaliteit van producten of diensten.

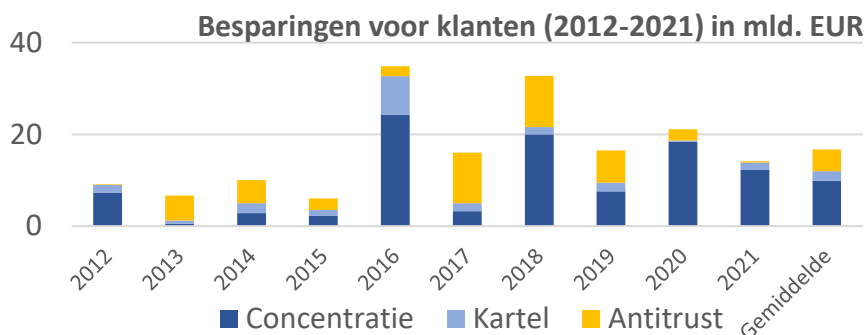
Indirecte afschrikwekkende effecten zijn moeilijk te schatten. Economen zijn het er echter over eens dat indirecte besparingen voor klanten de directe besparingen voor klanten waarschijnlijk ruimschoots zullen overschrijden. Recente modellering van de macro-economische effecten⁶⁷ van de naleving van het mededingingsbeleid duidt erop dat de door de Commissie gegenereerde besparingen op de handhaving van de antitrustregels en concentratiecontrole gedurende de afgelopen tien jaar

⁶⁵ Zie bijvoorbeeld de op YouTube geplaatste animatie: <https://youtu.be/3yQkOwvdl-Q>

⁶⁶ Zie beleidsnota 2022/1 Competition - Customer savings generated by the Commission's antitrust and merger enforcement: a 10-year perspective (Mededinging – Besparingen voor klanten die zijn gegenereerd door de handhaving van de antitrustregels en concentratiecontrole door de Commissie: vooruitzicht voor de komende tien jaar). Zie: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dbfa0d39-5350-11ed-92ed-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-273802603>

⁶⁷ Europese Commissie (2022), Modelling the macroeconomic impact of competition policy: 2021 update and further development, verslag van het directoraat-generaal Concurrentie (modellering van de macro-economische effecten van het mededingingsbeleid: actualisering van 2021 en verdere ontwikkeling), het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek en het directoraat-generaal Economische en Financiële Zaken, Bureau voor publicaties van de Europese Unie.

waarschijnlijk een positief effect zullen hebben op het bbp van de EU in de orde van grootte van 0,6 % - 1,1 % (wat neerkomt op 90-160 miljard EUR per jaar) op de middellange tot lange termijn⁶⁸.

In oktober 2022 publiceerde de Commissie de Eurobarometer-enquête 2022 over het mededingingsbeleid van de EU⁶⁹. De resultaten maken duidelijk dat goed werkende concurrerende markten het dagelijks leven van mensen verbeteren en een positief effect hebben op kmo's. Concurrerende markten zorgen voor lagere prijzen, meer keuze en meer innovatieve producten en diensten.

4.1. Handhaving van het mededingingsbeleid droeg bij tot de digitale transitie en een sterke en veerkrachtige eengemaakte markt

Voorzitter Von der Leyen heeft met de grote ambitie “Een Europa dat klaar is voor het digitale tijdperk” de digitale ruimte omschreven als een van haar belangrijkste prioriteiten voor de Commissie. Bedrijven moeten op concurrerende markten innoveren en efficiënt zijn om te groeien⁷⁰. Een doeltreffende handhaving van de mededingingsregels van de EU en hervormingen van de regelgeving is van vitaal belang voor de digitale transformatie van de economie van de EU en voor het versterken van de veerkracht van de eengemaakte markt.

Handhaving van de mededingingsregels heeft bijgedragen tot de digitale transitie en een sterke en veerkrachtige eengemaakte markt

De Commissie heeft in juli 2022 in de telecommunicatiesector een reeks verbintenissen van T-Mobile CZ, CETIN en O2 CZ in Tsjechië aanvaard⁷¹. Deze verbintenissen vormen het kader voor de gunstige effecten van het delen van netwerken, beperken de uitwisseling van commercieel gevoelige

⁶⁸ Zie beleidsnota 2022/1 Competition - Customer savings generated by the Commission's antitrust and merger enforcement: a 10-year perspective, blz. 6-7.

⁶⁹ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_6374

⁷⁰ Het belang van mededinging en innovatie wordt ook benadrukt in de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – Een kmo-strategie voor een duurzaam en digitaal Europa, COM(2020) 103 final van 10.3.2020; en in de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – Actualisering van de nieuwe industriestrategie van 2020: een sterkere eengemaakte markt tot stand brengen voor het herstel van Europa, COM(2021) 350 final van 25.5.2021.

⁷¹ De verbintenissen zijn beschikbaar op https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_40305

informatie tussen de partijen die netwerken delen, en houden voor elke partij de technische en financiële stimulansen in stand om zelfstandig extra netwerkcapaciteit uit te rollen.

E-handel heeft de mededinging in de detailhandel in de hand gewerkt en gezorgd voor meer keuze en betere prijzen voor consumenten. De Commissie moet ervoor zorgen dat grote onlineplatforms deze voordelen niet tenietdoen door middel van concurrentieverstorende gedragingen. In dit verband heeft de Commissie besloten de bedrijfspraktijken en de dubbele rol als handelsplatform en detailhandelaar van Amazon te onderzoeken. In juli 2022 maande de Commissie aan opmerkingen te maken⁷² over verbintenissen van Amazon om iets te doen aan punten van zorg in verband met mededinging over haar gebruik van niet-openbare gegevens van verkopers op haar markten en over mogelijke bevoorrechtiging bij het verlenen van toegang aan verkopers tot haar Buy Box en haar Prime-programma. In december 2022 kwam de Commissie tot de conclusie dat Amazon met haar definitieve verbintenissen gehoor heeft gegeven aan de punten van zorg in verband met mededinging van de Commissie, en ze juridisch bindend heeft gemaakt op grond van de mededingingsregels van de EU⁷³.

In december 2022 deelde de Commissie Meta haar voorlopige standpunt mee dat het bedrijf de mededingingsregels van de EU had geschonden door de mededinging op de markten voor online rubrieksadvertenties te verstoren⁷⁴. De Commissie is bezorgd over Meta die haar online rubrieksadvertentiedienst, Facebook Marketplace, koppelt aan haar persoonlijke sociale netwerk,

⁷² Zaak AT.40462, Amazon Marketplace en zaak AT.40703, Amazon Buy Box, voorgestelde verbintenis. Zie: https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases1/202229/AT_40462_8414012_7971_3.pdf

⁷³ Zaak AT.40462, Amazon Marketplace en zaak AT.40703, Amazon Buy Box, besluit van de Commissie van 20 december 2022. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_7777

⁷⁴ Zie https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7728

Facebook, en over Meta die oneerlijke contractuele voorwaarden oplegt aan concurrenten op Facebook Marketplace.

De Commissie rondde ook in december 2022 een onderzoek⁷⁵ af dat zij in maart 2022 was gestart met betrekking tot een overeenkomst die bekend staat als de “Jedi Blue”-overeenkomst tussen Google en Meta voor onlinediensten voor display-advertenties.

Mobiele betalingen spelen een snel groeiende rol in onze digitale economie en consumenten zouden gebruik moeten kunnen maken van concurrerende en innovatieve betaaloplossingen. In 2022 zette de Commissie haar onderzoek⁷⁶ voort om na te gaan of het gedrag van Apple in verband met Apple Pay inbreuk maakt op de mededingingsregels van de EU. De Commissie stelde in haar mededeling van punten van bezwaar⁷⁷, uitgebracht in mei 2022, voorlopig vast dat Apple mogelijk de mededinging heeft beperkt ten behoeve van haar eigen oplossing, Apple Pay.

In 2022 heeft het Gerecht diverse belangrijke arresten gewezen met betrekking tot activiteiten van de Commissie in verband met de handhaving van de mededingingsregels.

Arrest van het Gerecht in de zaak Google Android⁷⁸

In september 2022 heeft het Gerecht het besluit van de Commissie van 2018⁷⁹ grotendeels bevestigd, waarin werd geconcludeerd dat Google fabrikanten van Android-toestellen en operatoren van mobiele netwerken illegale beperkingen heeft opgelegd om zijn machtspositie op het gebied van algemene internetzoekdiensten te behouden. Het Hof verlaagde de geldboete van 4,34 miljard EUR naar 4,125 miljard EUR. Het Gerecht heeft in het bijzonder de vaststelling van de Commissie bevestigd dat Android en iOS tot verschillende relevante productmarkten behoorden. Het bevestigde ook de vaststellingen van de Commissie dat Google de mededinging had beperkt van concurrerende algemene zoekdiensten en browsers door middel van de voorwaarden inzake voorinstallatie die Google heeft opgelegd aan fabrikanten van mobiele apparaten, en van alternatieve versies van algemene zoekdiensten van Android en concurrerende algemene zoekdiensten via haar antifragmentatieovereenkomsten.

Arrest van het Gerecht in de zaak Qualcomm⁸⁰

In 2018 legde de Commissie een geldboete van 997 miljoen EUR op aan Qualcomm, en had zij vastgesteld dat het bedrijf misbruik had gemaakt van zijn dominante positie op de wereldwijde markt voor chipsets die verenigbaar zijn met de norm Long Term Evolution (LTE). Qualcomm stemde ermee in “aanzienlijke betalingen” te doen op Apple, op voorwaarde dat Apple uitsluitend chipsets van Qualcomm zou gebruiken in haar apparaten. De Commissie stelde vast dat deze exclusiviteitsbetalingen concurrentieverstorende effecten zouden kunnen hebben doordat zij stimulansen van Apple om over te stappen op concurrerende leveranciers van LTE-chipsets beperken. Qualcomm heeft de beschikking aangevochten en voerde aan dat de Commissie procedurefouten had gemaakt en dat haar beoordeling van

⁷⁵ Zaak AT.40774, Overeenkomst tussen Google en Facebook (openbare aanbesteding); zie ook het persbericht van 11 maart 2022: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1703

⁷⁶ Zaak AT.40452, Apple – Mobiele betalingen. Zie: https://ec.europa.eu/competition/eojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_AT_40452.

⁷⁷ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2764

⁷⁸ Arrest van het Gerecht van 14 september 2022, Google LLC en Alphabet, Inc./Europese Commissie, T-604/18, ECLI:EU:T:2022:54.

⁷⁹ Zaak AT.40099, Google Android. Zie: https://ec.europa.eu/competition/eojade/isef/case_details.cfm?proc_code=1_AT_40099

⁸⁰ Arrest van het Gerecht van 1 augustus 2022, Qualcomm, Inc./Europese Commissie, T-235/18, ECLI:EU:T:2022:358.

concurrentieverstorende effecten ontoereikend was. Het Gerecht verklaarde de beschikking van de Commissie volledig nietig en stelde een aantal procedurele onregelmatigheden vast die, volgens het Gerecht, van invloed waren op het recht van verdediging van Qualcomm. Het Gerecht was het ook niet eens met de analyse van de Commissie van de concurrentieverstorende effecten van de exclusiviteitsbetalingen.

Arrest van het Gerecht in de zaak Intel⁸¹

Het Gerecht verklaarde de beschikking van de Commissie van 2009 deels nietig, waarin een geldboete van 1,06 miljard EUR aan Intel werd opgelegd voor vermeend misbruik van haar dominante positie door getrouwheidskortingen en andere exclusiviteitsbetalingen aan te bieden. In het arrest werd het arrest van het Hof van Justitie over een hogere voorziening tegen een arrest van het Gerecht van 2014 in de zaak Intel toegepast, waarin werd geoordeeld dat het Gerecht een fout had gemaakt door geen rekening te houden met de economische analyse waarop Intel zich had gebaseerd om aan te tonen dat haar kortingen de mededinging niet konden beperken. Het Gerecht stelde vast dat het “criterium van de even efficiënte concurrent” dat in de beschikking werd gebruikt om te bevestigen dat met kortingen van Intel mededinging kon worden uitgesloten, gebrekkig was, en dat de Commissie niet voldoende onderzoek had gedaan naar andere indicatoren van het vermogen tot uitsluiting. De Commissie heeft een hogere voorziening ingesteld tegen het arrest van het Gerecht.

Concentratiecontrole heeft bijgedragen tot de digitale transitie en een sterke en veerkrachtige eengemaakte markt

Op het gebied van concentratiecontrole bleef de Commissie in 2022 zeer actief. De Commissie heeft 368 concentratiebesluiten vastgesteld in verschillende sectoren (in 2021 stelde de Commissie 396 concentratiebesluiten vast), waarvan er 291 werden goedgekeurd volgens een vereenvoudigde procedure. De Commissie kwam tussenbeide in 14 voorgenomen overnamen, waarvan 12 transacties onder voorwaarden werden goedgekeurd en 2 werden verboden. Vier aangemelde transacties werden door de partijen opgegeven en in fase II ingetrokken.

In januari 2022 verbood de Commissie de overname van Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering CO., Ltd door Hyundai Heavy Industries Holdings⁸². Volgens de Commissie zou de fusie tussen de twee scheepsbouwers een machtspositie van de nieuw geconcentreerde onderneming tot stand hebben gebracht en de mededinging op de wereldwijde markt voor de bouw van grote vloeibaargastankers (Ing-tankers) hebben beperkt. Aangezien er geen corrigerende maatregelen waren voorgesteld, zou de concentratie tot minder leveranciers en hogere prijzen hebben geleid.

In januari 2022 heeft de Commissie, na een diepgaand onderzoek en onder voorwaarden, de overname van Kustomer door Meta goedgekeurd⁸³. Om iets te doen aan de punten van zorg in verband met mededinging van de Commissie, bood Meta uitgebreide verbintenissen aan inzake

⁸¹ Arrest van het Gerecht van 26 januari 2022, Intel Corporation, Inc./Europese Commissie, T-286/9, ECLI:EU:T:2022:19.

⁸² Zaak M.9343, Hyundai Heavy Industries Holdings/Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering. Zie: https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9343

⁸³ Zaak M.10262, Meta (voorheen Facebook)/Kustomer. Zie: https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases1/202242/M_10262_8559915_3054_3.pdf

toegang tot de applicatieprogramma-interfaces (API's) voor de berichtenkanalen van Meta, die tien jaar zouden gelden⁸⁴. De Commissie heeft de overname zorgvuldig beoordeeld, aangezien transacties zoals deze transactie grote spelers die in steeds grotere mate de digitale economie domineren nog sterker kunnen maken, ongeacht de omvang van de doelonderneming. De verbintenissen van Meta zorgen ervoor dat haar concurrenten gratis en vergelijkbare toegang tot de belangrijkste berichtenkanalen van Meta blijven houden.

In juni 2022 keurde de Commissie onder voorwaarden de overname van Welbilt door Ali Group goed⁸⁵. Ali Group en Welbilt zijn wereldwijde leveranciers van professionele keukenapparatuur, met inbegrip van ijsmachines die worden gebruikt in de horeca- en industriële sectoren. De in deze zaak gedane verbintenissen omvatten de afstoting van alle activiteiten van Welbilt op het gebied van ijsmachines. Dit zal ervoor zorgen dat een nieuwe speler op de markt concurrentiedruk op de nieuw geconcentreerde entiteit zal blijven uitoefenen, terwijl klanten uit verschillende leveranciers kunnen blijven kiezen.

In september 2022 verbood de Commissie na een diepgaand onderzoek de voortijdig door Illumina uitgevoerde overname van GRAIL⁸⁶. Illumina is de dominante leverancier van NGS-systemen voor genetische en genomische analyse. GRAIL is een klant van Illumina die haar NGS-systemen gebruikt voor het ontwikkelen van kankerdetectietests. De Commissie stelde vast dat Illumina er met de transactie toe zou worden aangezet om concurrenten van GRAIL de toegang tot haar technologie te ontzeggen, of hen anderszins te benadelen en daarmee innovatiemededinging af te remmen op de opkomende markt voor op NGS gebaseerde kankerdetectietests.

Ondanks het lopende diepgaande onderzoek van de Commissie hebben de bedrijven de transactie uitgevoerd in augustus 2021. De Commissie heeft naar aanleiding van de vroegtijdige afsluiting voorlopige maatregelen genomen om de daadwerkelijke mededinging na de overname door Illumina van GRAIL te herstellen en te handhaven⁸⁷. Tegelijkertijd stelde de Commissie een onderzoek in om te beoordelen of Illumina de “standstillverplichting” die geldt voor transacties die op grond van de EU-concentratieverordening moeten worden onderzocht, niet is nagekomen. In dit verband keurde de Commissie in juli 2022 een mededeling van punten van bezwaar goed, waarin werd aangevoerd dat Illumina en GRAIL inbreuk hadden gemaakt op de EU-concentratieverordening door de overname uit te voeren alvorens goedkeuring voor concentratiecontrole van de Commissie te hebben gekregen. Indien de Commissie zou vaststellen dat Illumina en GRAIL met de uitvoering van de transactie

⁸⁴ Een verbintenis tot publieke API-toegang: Meta verbindt zich ertoe niet-discriminerende toegang te verschaffen, zonder kosten voor haar openbaar beschikbare API's voor haar berichtenkanalen, aan concurrerende aanbieders van CRM-software voor klantenservice en aan nieuwkomers. Een kernverbintenis tot pariteit van API-toegang: Voor zover kenmerken of functionaliteiten van Messenger, Instagram Messaging of WhatsApp die vandaag de dag door klanten van Kustomer worden gebruikt, kunnen worden verbeterd of geactualiseerd, verbindt Meta zich ertoe ook vergelijkbare verbeteringen beschikbaar te stellen aan concurrenten van Kustomer en nieuwkomers. Dit zou ook gelden voor eventuele nieuwe kenmerken of functionaliteiten van berichtenkanalen van Meta in de toekomst indien deze worden gebruikt door een aanzienlijk percentage van de klanten van Kustomer.

⁸⁵ Zaak M.10431, Ali Group/Welbilt (PB C 469 van 9.12.2022, blz. 16).

⁸⁶ Zaak M.10188, Illumina/GRAIL. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5364

⁸⁷ Zaak M.10493, Illumina/GRAIL (Voorlopige maatregelen op grond van artikel 8, lid 5, punt a)). Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_5661

inbreuk hebben gemaakt op de EU-concentratieverordening, zou zij een geldboete van maximaal 10 % van de jaarlijkse wereldwijde omzet van elk bedrijf kunnen opleggen⁸⁸. Bovendien heeft de Europese Commissie in december 2022 een mededeling van punten van bezwaar gestuurd aan Illumina en GRAIL waarin zij hen in kennis stelde van de herstelmaatregelen die zij voornemens is te nemen op grond van de EU-concentratieverordening, naar aanleiding van het besluit van de Commissie om de uitgevoerde overname van GRAIL door Illumina te verbieden⁸⁹.

Het Gerecht bevestigde de evaluatie van artikel 22 door de Commissie in het arrest Illumina/GRAIL⁹⁰

De Commissie gaf in de zaak Illumina/GRAIL volledige uitvoering aan artikel 22 van de EU-concentratieverordening door de verwijzing te aanvaarden van een transactie die onder de nationale aanmeldingsdrempels viel. Dit volgde op de aankondiging van uitvoerend vicevoorzitter Vestager dat de Commissie de lidstaten er niet langer van zou weerhouden om te verzoeken dat zaken die in de verwijzende lidstaat niet hoeven te worden aangemeld naar de Commissie worden doorverwezen. Door dergelijke zaken naar de Commissie te verwijzen, kunnen concentraties waarbij bedrijven zijn betrokken met jaarlijkse omzetten die hun effect op de mededinging niet naar behoren weerspiegelen, voor de verwijzende lidstaten door de Commissie worden onderzocht⁹¹. De Commissie heeft hiervoor in maart 2021 richtsnoeren gepubliceerd⁹², in december 2022 gevolgd door praktische informatie over de uitvoering ervan⁹³.

Illumina en GRAIL betwistten de beschikkingen van de Commissie van 2021 tot aanvaarding van verwijzingen op grond van artikel 22 van verschillende lidstaten/EER-staten. Het beroep is in juli 2022 door het Gerecht verworpen⁹⁴. Het Gerecht bevestigde dat transacties op grond van artikel 22 van de EU-concentratieverordening niet binnen het toepassingsgebied van de regels inzake concentratiecontrole in de lidstaat die om de verwijzing verzoekt, hoeven te vallen. In het arrest van het Gerecht wordt het recht van de Commissie bevestigd om zich op grond van artikel 22 bevoegd te verklaren voor concentraties, ondanks het feit dat de transactie onder nationale drempelwaarden voor concentratiecontrole blijft. Tegen het arrest is momenteel hogere voorziening ingesteld bij het Hof van Justitie⁹⁵.

In juli 2022 stelde de Commissie een diepgaand onderzoek in om de voorgestelde overname van VOO en Brut  l   door Orange⁹⁶ te beoordelen. Orange heeft in delen van België met succes concurrentie geboden aan de telecommunicatiediensten van VOO/Brut  l  . De Commissie is bezorgd dat de voorgestelde transactie in delen van België een concurrentiebeperkend effect kan hebben op

⁸⁸ Zaak M.10483, Illumina/GRAIL (Procedure op grond van artikel 14). Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_4604

⁸⁹ Zaak M.10939, Illumina/GRAIL. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_7403

⁹⁰ Arrest van het Gerecht van 13 juli 2022, Illumina, Inc./Europese Commissie, T-227/21, ECLI:EU:T:2022:447.

⁹¹ Toespraak van uitvoerend vicevoorzitter Vestager van 11 september 2020 over EU-concentratiecontrole (“The Future of EU Merger Control”), https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/vestager/announcements/future-eu-merger-control_en

⁹² Mededeling van de Commissie: Handvatten voor de toepassing van het verwijzingsmechanisme van artikel 22 van de concentratieverordening op bepaalde categorieën zaken, C(2021) 1959 final van 26.3.2021.

⁹³ Praktische informatie over de uitvoering van de “Handvatten voor de toepassing van het verwijzingsmechanisme van artikel 22 van de concentratieverordening op bepaalde categorieën zaken” – Veelgestelde vragen en antwoorden (V&A). Zie: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2022-12/article22_recalibrated_approach_QandA.pdf.

⁹⁴ Arrest van het Gerecht van 13 juli 2022, Illumina, Inc./Europese Commissie, T-227/21, ECLI:EU:T:2022:447.

⁹⁵ Hogere voorziening door Illumina ingesteld op 22 september 2022 in zaak C-611/22 P – Illumina/Commissie en door GRAIL op 30 september 2022 in zaak C-625/22 P – Grail/Commissie en Illumina.

⁹⁶ Zaak M.10663, Orange/VOO/Brut  l  , Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_4762

de detailhandelsmarkten voor de levering van vaste-internetdiensten, audiovisuele diensten en multiple play-pakketten.

In november 2022 stelde de Commissie een diepgaand onderzoek in om de voorgestelde overname van Activision Blizzard door Microsoft⁹⁷ te beoordelen. De Commissie is bezorgd dat de voorgestelde overname een concurrentiebeperkend effect kan hebben op de markten voor de distributie van videospellen voor consoles en personal computers (“pc’s”), en voor besturingssystemen voor pc’s.

In november 2022 stelde de Europese Commissie een diepgaand onderzoek in om de voorgestelde overname van Lagardère door Vivendi⁹⁸ te beoordelen. De partijen zijn de twee grootste bedrijven op de meeste markten in de waardeketen voor boeken in Frankrijk. De Commissie is bezorgd dat de voorgestelde transactie een concurrentiebeperkend effect kan hebben op de markten voor i) het verwerven van het auteursrecht voor Franstalige boeken, ii) het distribueren en op de markt brengen van Franstalige boeken, en iii) het verkopen van Franstalige boeken aan detailhandelaren. De Commissie heeft ook punten van zorg in verband met mededinging vastgesteld met betrekking tot de verkoop van celebrity tijdschriften.

In december 2022 stelde de Europese Commissie een diepgaand onderzoek in om de voorgestelde overname van VMware door Broadcom⁹⁹ te beoordelen. Broadcom is een leverancier van hardware, voornamelijk netwerkinterfacekaarten en -adapters, terwijl VMware virtualisatiesoftware aanbiedt. De Commissie is bezorgd dat de transactie Broadcom in staat kan stellen het voor concurrerende hardwareleveranciers moeilijker te maken om te concurreren, in de eerste plaats door de interoperabiliteit van virtualisatiesoftware van VMware met de hardwareproducten van concurrenten te verminderen.

In februari 2022 stelde de Commissie vast dat Hongarije artikel 21 van de EU-concentratieverordening had geschonden vanwege zijn besluit om een veto uit te spreken over de overname van de Hongaarse dochterondernemingen van de AEGON Group door Vienna Insurance Group AG Wiener Versicherung Gruppe (“VIG”)¹⁰⁰. Artikel 21 van de EU-concentratieverordening verleent de Commissie de uitsluitende bevoegdheid om concentraties te onderzoeken binnen een Uniedimensie. De lidstaten kunnen alleen maatregelen nemen om onder bepaalde voorwaarden rechtmatige belangen te beschermen, waaraan het veto van Hongarije niet voldeed, aangezien dit niet van tevoren aan de Commissie was meegedeeld en het niet duidelijk was of het was bedoeld om de rechtmatige belangen van Hongarije te beschermen. Met het besluit werd bevestigd dat de Commissie de exclusieve bevoegdheid heeft en dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat met hun acties deze verdeling van de bevoegdheden in acht wordt genomen zodat bedrijven kunnen investeren en met vertrouwen gebruik kunnen maken van de eengemaakte markt.

⁹⁷ Zaak M.10646, Microsoft/Activision Blizzard, Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_6578

⁹⁸ Zaak M.10433, Vivendi/Lagardère, Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7243

⁹⁹ Zaak M.10806, Broadcom/VMware, Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7835

¹⁰⁰ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_1258

Staatssteuntoezicht heeft bijgedragen tot de digitale transitie en de veerkracht van de eengemaakte markt

Staatssteunprojecten dragen onder meer bij tot de uitrol van hoogwaardige breedbandnetwerken in de EU op gebieden waar commerciële exploitanten niet of nauwelijks worden gestimuleerd om voldoende breedbanddekking te bieden. Om de steun gelijkmatig over de EU te verdelen, heeft de Commissie nauw samengewerkt met de lidstaten om ervoor te zorgen dat er zo snel en doeltreffend mogelijk nationale steunmaatregelen kunnen worden genomen.

Zo heeft de Commissie in januari 2022 een Italiaanse regeling van 3,8 miljard EUR goedgekeurd die door de herstel- en veerkrachtfaciliteit wordt ondersteund, om hoogwaardige gigabitnetwerken uit te rollen in gebieden van het land waar momenteel geen netwerk is of gepland is dat downloadsnelheden van ten minste 300 megabit per seconde kan leveren. De maatregel is onderdeel van het nationale digitaliseringsplan van Italië¹⁰¹.

In oktober 2022 keurde de Commissie een Italiaanse maatregel van 292,5 miljoen EUR die door de herstel- en veerkrachtfaciliteit wordt ondersteund goed om ondersteuning te bieden aan STMicroelectronics voor het bouwen van een installatie in de waardeketen voor halfgeleiders¹⁰². De beoordeling werd gedaan volgens de beginselen die de Commissie heeft aangekondigd in de mededeling die in februari 2022 is goedgekeurd, bijvoorbeeld het positieve effect op de waardeketen met betrekking tot het garanderen van de voorzieningszekerheid, en die bij het voorstel van de Commissie voor een chipverordening is gevoegd¹⁰³.

Bovendien keurde de Commissie in november 2022 een Spaanse regeling van 500 miljoen EUR die door de herstel- en veerkrachtfaciliteit wordt ondersteund goed om consumenten en bedrijven in plattelandsgebieden te helpen toegang te verkrijgen tot hoogwaardige mobiele diensten, die bijdraagt tot de economische doelstellingen van Spanje en tot de algemene digitale doelstellingen van de EU¹⁰⁴.

Mediavrijheid en mediapluralisme spelen een belangrijke rol voor democratie. In 2022 keurde de Commissie een aantal steunmaatregelen voor de mediasector goed die de mediasector hielpen zich te herstellen van de twee crises die de EU doormaakt, waarbij tegelijkertijd concurrentieverstorende effecten tot een minimum worden beperkt. Bovendien heeft de Commissie goedkeuring gegeven aan de bevordering van de digitale transformatie en de technologische innovatie in de mediasector.

¹⁰¹ Zaak SA.63170, RRF - Italy - Plan 1 Gbps (Herstel- en veerkrachtfaciliteit – Italië – Plan 1 Gbps) (PB C 116 van 11.3.2022, blz. 3).

¹⁰² Zaak SA.103083, Herstel- en veerkrachtfaciliteit - STMICROELECTRONICS S.R.L. (ST) – Nieuwe installatie voor substraten van siliciumcarbide in Catania.

¹⁰³ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – Een chipverordening voor Europa, COM(2022) 45 final van 8.2.2022.

¹⁰⁴ Zaak SA.103451, Herstel- en veerkrachtfaciliteit – ES – Uitrol van backhaulnetwerken voor mobiele connectiviteit (PB C 449 van 25.11.2022, blz. 2).

4.2. Handhaving van het mededingingsbeleid heeft bijgedragen tot de groene transitie

Het mededingingsbeleid draagt bij tot de milieu- en klimaatdoelstellingen van de EU, waaronder het koolstofvrij maken van de economie en de verschuiving in de vervoerssector van fossiele brandstoffen naar alternatieve brandstoffen. De handhaving van het mededingingsrecht draagt bij tot de Europese Green Deal¹⁰⁵ door de markten efficiënt, eerlijk en innovatief te houden.

Om ervoor te zorgen dat de handhaving van het mededingingsbeleid bijdraagt tot de groene transitie om de weg vrij te maken voor groene mobiliteit, heeft de Commissie in 2022 opdracht gegeven tot een studie om de concurrentiedynamiek op de markten voor openbaar toegankelijke oplaadinfrastructuur te onderzoeken. De studie zal in 2023 worden afgerond¹⁰⁶.

Bovendien ondersteunt de Commissie de energiedoelstellingen van de EU en de Europese Green Deal door middel van haar werkzaamheden om mededingingsbeperkingen te bestrijden. In 2022 heeft de Commissie haar onderzoek voortgezet naar bedrijven die ervan worden verdacht heimelijk afspraken te maken om invloed uit te oefenen op de prijsbenchmarks voor biobrandstof op basis van ethanol¹⁰⁷.

De Commissie heeft ambtshalve een onderzoek ingesteld naar de markten voor aardgas in Europa om te beoordelen of de commerciële handelwijze van marktdeelnemers kan hebben bijgedragen tot de verstoringen van de energiemarkten en gasprijzen in Europa¹⁰⁸. In december 2021 diende de Oekraïense gasproducent Naftogaz een formele klacht over schending van mededingingsregels in tegen Gazprom, waarin hij aanvoerde dat het bedrijf misbruik heeft gemaakt van zijn dominante positie op een aantal gasmarkten in de EER. In het kader van haar onderzoek heeft de Commissie in maart 2022 onaangekondigde inspecties ter plaatse uitgevoerd bij diverse bedrijven in Duitsland die actief zijn in de levering, transmissie en opslag van aardgas¹⁰⁹. De Commissie onderzoekt onder andere of de gedragingen van Gazprom kunnen hebben bijgedragen tot hogere gasprijzen op de Europese spotmarkt en, bijgevolg, Gazprom hebben bevoordeeld met betrekking tot zijn marktgebaseerde langlopende overeenkomsten met Europese klanten.

Reizigers aanmoedigen om van wegvervoer over te gaan op spoorvervoer draagt in hoge mate bij aan de doelstellingen van de Europese Green Deal¹¹⁰. Tegelijkertijd zorgt gezonde mededinging ervoor dat Europese burgers de vruchten kunnen plukken van kwalitatief hoogwaardig en betaalbare spoorvervoersdiensten voor passagiers. Op antitrustgebied stelde de Commissie in juni 2022 Česk

¹⁰⁵ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – De Europese Green Deal, COM(2019) 640 final.

¹⁰⁶ Zie: https://competition-policy.ec.europa.eu/single-market-programme-smp/calls-tenders-contracts/ex-ante-publicity-low-and-middle-value-contracts_en

¹⁰⁷ Zaak AT.40054, Benchmarks voor ethanol. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6769

¹⁰⁸ Naftogaz voert in zijn klacht onder meer aan dat Gazprom bewust heeft geweigerd gasopslaginstallaties in de EU bij te vullen, zonder verantwoording is gestopt met het verkopen van gas via zijn eigen elektronische verkoopplatform (ESP), en de gasuitvoer naar Europa door onafhankelijke gasproducenten in Rusland en in Centraal-Azië blijft tegenhouden.

¹⁰⁹ Zie het persbericht van 31 maart 2022: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2202

¹¹⁰ Zie bijvoorbeeld: Verslag gepubliceerd door het Spoorwegbureau van de Europese Unie – Fostering the railway sector through the European Green Deal (Bevordering van de spoorwegsector door middel van de Europese Green Deal), van 16 juli 2020 (bijgewerkt op 12 oktober 2022). Zie https://www.era.europa.eu/content/report-fostering-railway-sector-through-european-green-deal_en

dráhy en Österreichische Bundesbahnen, de Tsjechische en Oostenrijkse spoorwegexploitanten, in kennis van haar voorlopige standpunt dat de twee bedrijven inbreuk hadden gemaakt op de mededingingsregels van de EU door op de markt voor gebruikte spoorwagens voor passagiersvervoer heimelijk afspraken te maken met als doel de mededinging op de markt voor passagiersvervoer per spoor te verstoren¹¹¹. In een ander onderzoek naar marktondermijnd gedrag van České dráhy (de Tsjechische Spoorwegen) sloot de Commissie in september 2022 haar onderzoek af zonder beslissing over inbreuk. De Commissie stelde vast dat in het bewijsmateriaal dat zij had verzameld sinds zij České dráhy in oktober 2020 een mededeling van punten van bezwaar¹¹² had doen toekomen, haar aanvankelijke zorgen dat de spoorwegexploitant prijzen die beneden kostprijs liggen hanteerde om op illegale wijze nieuwe concurrenten uit te sluiten, niet werden bevestigd¹¹³.

Op het gebied van concentratiecontrole heeft de Commissie in juli 2022 onder voorwaarden de overname van Equans door Bouygues goedgekeurd¹¹⁴. Uit het onderzoek van de Commissie is gebleken dat de geconcentreerde entiteit grote marktaandelen heeft en slechts van enkele marktdeelnemers concurrentie ondervindt. Dit zou kunnen leiden tot hogere prijzen voor diensten op het gebied van elektrotechniek voor bovenleidingen in België. Om iets te doen aan de punten van zorg in verband met mededinging van de Commissie, heeft Bouygues aangeboden om Colas Rail Belgium in zijn geheel af te stoten, met inbegrip van alle activa, al het personeel en lopende en toekomstige overeenkomsten voor zijn activiteiten op het gebied van bovenleidingen en de aanleg van spoorwegen. Mededinging in de sector van het personenvervoer per spoor kan de prijzen omlaag drijven en de kwaliteit van de dienstverlening verhogen in het voordeel van de klant. De interventie van de Commissie zorgt ervoor dat een andere concurrent op de markt blijft en concurrentiedruk zal blijven uitoefenen op de desbetreffende Belgische markt, terwijl klanten uit meer leveranciers kunnen kiezen en van concurrerende prijzen zullen profiteren.

In oktober 2022 stelde de Commissie een nieuwe noodverordening voor om de gevolgen van de hoge gasprijzen in de EU te beperken¹¹⁵. De verordening is in december 2022 vastgesteld¹¹⁶. Zij omvat onder meer een mechanisme voor gezamenlijke aankoop voor gas om gasbedrijven en gasconsumenten in staat te stellen over lagere prijzen te onderhandelen en de energievoorziening te waarborgen met het oog op potentiële tekorten in de energievoorziening.

De Commissie moet een contract met een dienstenaanbieder sluiten om een bundeling van de vraag op EU-niveau te organiseren, waarbij de behoeften op het gebied van gasinvoer worden samengevoegd, en te zoeken naar aanbiedingen op de markt om aan de vraag te voldoen. Bedrijven

¹¹¹ Zaak AT.40401, České dráhy en Österreichische Bundesbahnen.

¹¹² Zaak AT.40156, Tsjechische Spoorwegen. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2017

¹¹³ Daily News van de Commissie, 30 september 2022: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_22_5911

¹¹⁴ Zaak M.10575, Bouygues/Equans. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_4603

¹¹⁵ Voorstel voor een verordening van de Raad inzake de bevordering van solidariteit via een betere coördinatie van de aankoop van gas, de uitwisseling van gas over de grenzen heen en betrouwbare prijsbenchmarks, COM(2022) 549 final.

¹¹⁶ Verordening (EU) 2022/2576 van de Raad van 19 december 2022 inzake de bevordering van solidariteit via een betere coördinatie van de aankoop van gas, betrouwbare prijsbenchmarks en de uitwisseling van gas over de grenzen heen (PB L 335 van 29.12.2022, blz. 1).

zouden een Europees consortium voor gasaankopen mogen oprichten, in overeenstemming met de mededingingsregels van de EU. Gezamenlijke aankoop zou kleinere lidstaten en in het bijzonder bedrijven in een minder gunstige situatie helpen om als kopers onder betere voorwaarden gas te kopen. De verordening omvat tevens bepalingen om de transparantie van geplande en reeds gedane gasaankopen te vergroten, zodat kan worden beoordeeld of de doelstellingen van voorzieningszekerheid en energiesolidariteit zijn behaald.

De Commissie staat klaar om bedrijven te begeleiden bij het ontwerp van mogelijke consortia voor gezamenlijke gasaankopen in overeenstemming met de mededingingsregels van de EU.

In 2022 keurde de Commissie twee belangrijke projecten van gemeenschappelijk Europees belang (“IPCEI’s”) in de keten voor waterstoftechnologie goed. Met de twee IPCEI’s wordt ondersteuning geboden aan de ontwikkeling van belangrijke strategische waarde- en technologieketens, alsook aan de doelstellingen van de Europese Green Deal, de EU-waterstofstrategie en het initiatief REPowerEU.

IPCEI Hy2Tech

Het eerste IPCEI werd goedgekeurd in juli 2022 en ondersteunt onderzoek, innovatie en de industriële uitrol in de waardeketen voor waterstoftechnologie. Voor dit project zullen vijftien lidstaten¹¹⁷ maximaal 5,4 miljard EUR aan overheidsfinanciering verstrekken, waarmee naar verwachting nog eens 8,8 miljard EUR aan private investeringen kan worden aangetrokken. Er zullen 35 bedrijven, waaronder ook kmo’s en start-ups, deelnemen aan 41 projecten¹¹⁸. Het IPCEI Hy2Tech heeft betrekking op grote delen van de waardeketen voor waterstoftechnologie, met inbegrip van: i) faciliteiten en uitrusting voor de productie van waterstof; ii) de productie van brandstofcellen; iii) de opslag, het vervoer en de distributie van waterstof; en iv) toepassingen voor eindgebruikers, in het bijzonder in de mobiliteitssector. Het project draagt bij tot de ontwikkeling van belangrijke technologische doorbraken, zoals nieuwe zeer efficiënte elektrode materialen, krachtigere brandstofcellen en innovatieve vervoerstechnologieën. Met het IPCEI Hy2Tech zijn naar verwachting ongeveer 20 000 nieuwe directe arbeidsplaatsen gemeoid.

IPCEI Hy2Use

Het IPCEI Hy2Use is in september 2022 goedgekeurd en zal de levering van hernieuwbare en koolstofarme waterstof en de ontwikkeling en initiële industriële uitrol van schone en innovatieve waterstoftechnologieën in andere industriële sectoren, zoals cement, staal en glas, stimuleren. Voor deze producten is decarbonisatie doorgaans moeilijker. Voor dit project zullen dertien lidstaten¹¹⁹ maximaal 5,2 miljard EUR aan overheidsfinanciering verstrekken, waarmee naar verwachting nog eens 7 miljard EUR aan private investeringen kan worden aangetrokken. Het IPCEI Hy2Use omvat 29 bedrijven en 35 projecten¹²⁰.

In oktober 2022 heeft de Commissie, eveneens in de waterstofsector, een Spaans staatssteunproject van 220 miljoen EUR goedgekeurd om ondersteuning te bieden aan Cobra Instalaciones y Servicios,

¹¹⁷ AT, BE, CZ, DK, EE, FI, FR, DE, EL, IT, NL, PL, PT, SK en ES.

¹¹⁸ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_4544

¹¹⁹ AT, BE, DK, FI, FR, EL, IT, NL, PL, PT, SK, ES en SE.

¹²⁰ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_5677

S.A. (“COBRA”)¹²¹, in het kader van de richtsnoeren voor staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie¹²². COBRA zal hernieuwbare waterstof produceren en het gebruik ervan in industriële sectoren bevorderen. De staatssteunmaatregel — die door de herstel- en veerkrachtfaciliteit wordt ondersteund — draagt bij tot de verwezenlijking van de EU-waterstofstrategie en de doelstellingen van de Europese Green Deal en helpt daarbij de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen te verminderen en de groene transitie te versnellen in overeenstemming met het REPowerEU-plan.

De ontwikkelingen verliepen in een hoog tempo in 2022 en de Commissie reageerde daarop door de kaderregeling inzake staatssteun aan te passen en maatregelen in verband met de energiecrisis te nemen om de druk op de betalers van energierekeningen te verlichten.

Om groene stadsverwarming op basis van hernieuwbare energie en afvalwarmte te bevorderen, heeft de Commissie in augustus 2022 bijvoorbeeld een Duitse regeling van 2,98 miljard EUR goedgekeurd. Deze regeling maakt het mogelijk efficiëntere stadsverwarmingssystemen aan te leggen en de bestaande systemen koolstofvrij te maken, en om het aandeel hernieuwbare energie en afvalwarmte in de verwarmingssector te vergroten. Dit zal leiden tot een aanzienlijk vermindering van emissies¹²³. Voorts heeft de Commissie een wijziging van een Duitse regeling ter ondersteuning van elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen goedgekeurd. De regeling sluit aan op een recente wijziging door Duitsland van zijn wet inzake hernieuwbare energie. De wet beschikt over een totaalbudget van 28 miljard EUR en moet ertoe leiden dat tegen 2030 80 % van de elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen wordt geproduceerd, met als doel om tegen 2045 klimaatneutraliteit te bereiken¹²⁴.

4.3. Mededingingsbeleid heeft bijgedragen tot een economie die werkt voor de mensen

Een conferentie waarbij het effect van het mededingingsbeleid op de levens van mensen is geëvalueerd en besproken

In oktober 2022 organiseerde DG Concurrentie een conferentie¹²⁵ om het belang van het handhaven, bevorderen en ontwikkelen van een Europese sociale markteconomie en de rol van het mededingingsbeleid te bespreken. Uitvoerend vicevoorzitter Vestager benadrukte in haar hoofdtoespraak de belangrijkste aspecten van een economie die echt werkt voor mensen en hoe het mededingingsbeleid in dat verband van essentieel belang is¹²⁶. Dit houdt in dat nieuwe mogelijkheden eerlijker moeten worden verdeeld, waarbij tegelijkertijd de prijzen laag worden gehouden, keuzemogelijkheden behouden blijven en innovatieve producten en diensten worden

¹²¹ Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie (PB C 80 van 18.2.2022, blz. 1).

¹²² Zaak SA.104361, Spanje – Project Green Cobra. Nog niet bekendgemaakte beschikking.

¹²³ Zaak SA.63177, Duitsland – Federale steun voor efficiënte warmtenetwerken (PB C 366 van 23.9.2022, blz. 2).

¹²⁴ Zaak SA.102084, Duitsland – EEG 2023. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7794

¹²⁵ Zie: https://competition-policy.ec.europa.eu/policy/making-markets-work-people_en

¹²⁶ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_22_6445

bevorderd. Dit is nog belangrijker in de onzekere wereld van vandaag de dag, waarin zich nieuwe uitdagingen voordoen waarvoor nieuwe oplossingen nodig zijn. Het mededingingsbeleid moet de best mogelijke voorwaarden van consumenten creëren, maar mag niet in de weg staan aan andere beleidsmaatregelen waarmee andere beleidsdoelstellingen worden nagestreefd. De wisselwerking tussen regelgeving en het mededingingsbeleid moet daarom als aanvulling worden beschouwd.

Handhaving van het mededingingsbeleid heeft bijgedragen tot veerkrachtige Europese financiële diensten

Handhaving van het mededingingsbeleid heeft een cruciale rol gespeeld bij het beschermen van de eengemaakte markt en het ondersteunen van de economische beleidsmaatregelen van de EU in 2022. De Commissie heeft toestemming gegeven voor steun ter ondersteuning van de afwikkeling van Getin Noble Bank¹²⁷, een van de tien grootste Poolse banken. De Commissie heeft ook verschillende bestaande staatssteunregelingen verlengd die de lidstaten in staat stellen de veerkracht van de financiële sector te versterken zonder dat zij nieuwe staatssteun aan afzonderlijke financiële instellingen hoeven te verlenen. In het bijzonder gaf de Commissie haar goedkeuring voor de verlenging van regelingen voor de herstructurering of het ordelijk verlaten van de markt van banken in nood in Polen¹²⁸, Ierland¹²⁹ en Italië¹³⁰.

Daarnaast is de Commissie toestemming blijven geven voor de ondersteuning door de lidstaten van recent opgerichte kmo's en start-ups, die vaak problemen ondervinden door een beperkte toegang tot financiering. Daartoe heeft de Commissie een tweede wijziging van de bestaande risicofinancieringsregeling in Frankrijk goedgekeurd¹³¹.

In 2022 heeft de Commissie, eveneens in de sector financiële diensten, haar onderzoek afgerond naar de voorwaarden voor toegang tot het door Insurance Ireland beheerde gegevensuitwisselingssysteem Insurance Link op de Ierse markt voor motorrijtuigenverzekeringen. Na het ingrijpen door de Commissie is toegang tot Insurance Link nu op een eerlijke, transparante, objectieve en niet-discriminerende wijze beschikbaar¹³².

¹²⁷ Zaak SA.100687, Polen – Steun voor de liquidatie van Getin Noble Bank S.A. Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_5922

¹²⁸ Zaak SA.103437, Polen – Twaalfde verlenging van de regeling inzake de gecontroleerde afwikkeling van kredietcoöperaties (PB C 348 van 9.9.2022, blz. 8).

¹²⁹ Zaak SA.102499, Ierland – Vijftiende verlenging van de herstructurerings- en stabilisatieregeling voor de sector kredietcoöperaties (PB C 220 van 3.6.2022, blz. 1); zaak SA.104441, Ierland – Zestiende verlenging van de herstructurerings- en stabilisatieregeling voor de sector kredietcoöperaties (PB C 422 van 4.11.2022, blz. 2).

¹³⁰ Zaak SA.100262, Italië – COVID-19 – Verlenging van de Italiaanse regeling inzake de gecontroleerde afwikkeling voor kleine banken (PB C 1235 van 25.3.2022, blz. 2).

¹³¹ Zaak SA.100943, Frankrijk – Tweede wijziging van de fiscale regeling voor kmo's in het kader van investeringen in de fondsen FCPI en FIP (PB C 135 van 25.3.2022, blz. 4).

¹³² Zaak AT.40511 – Insurance Ireland – Database verzekeringsclaims en toegangsvoorwaarden. Zie: [AT 40511 8511226 4076 3.pdf](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/AT_40511_8511226_4076_3.pdf) (ec.europa.eu).

Arrest van het Hof van Justitie in de zaak Fiat Chrysler/Luxemburg

In november 2022 heeft het Hof van Justitie het arrest van het Gerecht¹³³ vernietigd en het besluit van de Commissie uit 2015 nietig verklaard, waarin werd vastgesteld dat Luxemburg Fiat Chrysler/Luxemburg via een fiscale ruling een illegaal belastingvoordeel had toegekend¹³⁴. Het Hof van Justitie stelde dat alleen het interne recht dat in de betrokken lidstaat van toepassing is in aanmerking moet worden genomen bij het vaststellen van het normale belastingstelsel dat als referentie moet worden gebruikt als moet worden bepaald of de staatssteun een bedrijf een illegaal selectief voordeel heeft opgeleverd. Het Hof van Justitie bevestigde dat de door de lidstaten verstrekte overheids subsidies op gebieden die niet geharmoniseerd zijn in het Unierecht niet zijn uitgesloten van de staatssteunregels.

De Commissie zal gebruik blijven maken van alle instrumenten die tot haar beschikking staan om ervoor te zorgen dat vrije en eerlijke mededinging op de eengemaakte markt niet worden verstoord door lidstaten die illegale belastingvoordelen verlenen of maatregelen inzake agressieve fiscale planning nemen ten behoeve van internationale ondernemingen. Dit houdt onder meer in dat gebruik wordt gemaakt van de staatssteunregels van de EU, waarbij ten volle rekening wordt gehouden met de rechtspraak van het Hof van Justitie.

5. Mededingingsbeleid in een Europese en wereldwijde context

5.1 De krachten bundelen voor een Europese en wereldwijde mededingingscultuur

Beleidscohesie via het Europees mededingingsnetwerk

In 2022 is de Commissie blijven toezien op een coherente toepassing van de artikelen 101 en 102 binnen het gehele Europese mededingingsnetwerk (ECN)¹³⁵. Twee van de belangrijkste mechanismen van samenwerking en ondersteuning in het kader van Verordening (EG) nr. 1/2003 zijn ten eerste de verplichting van de nationale mededingingsautoriteiten om de Commissie op het moment van de eerste formele onderzoeksmaatregel in kennis te stellen van nieuwe onderzoeken en ten tweede hun verplichting om de Commissie te raadplegen over beoogde beslissingen. In 2022 werden binnen het netwerk 148 nieuwe onderzoeken gestart en werden 78 geplande besluiten ingediend.

Naast de samenwerking uit Verordening (EG) nr. 1/2003 waarborgen ook andere samenwerkingsprocessen binnen het ECN een coherente handhaving van de mededingingsregels van de EU binnen de jurisdicties. De leden van het ECN komen regelmatig bijeen om recent geopende zaken, beleidskwesties en strategische zaken te bespreken. In 2022 werden er 45 vergaderingen

¹³³ Arrest van het Gerecht van 24 september 2019, Luxemburg en Fiat Chrysler Finance Europe/Europese Commissie, T-755/15 en T-759/15, ECLI:EU:T:2019:670.

¹³⁴ Arrest van het Hof (Grote kamer) van 8 november 2022, Fiat Chrysler Finance Europe en Ierland/Europese Commissie, gevoegde zaken C-885/19 P en C-898/19 P, ECLI:EU:C:2022:859.

¹³⁵ Mededeling van de Commissie betreffende de samenwerking binnen het netwerk van mededingingsautoriteiten (PB C 101 van 27.4.2004, blz. 43 en PB C 374 van 13.10.2016, blz. 10).

tussen horizontale werkgroepen en sectorspecifieke subgroepen georganiseerd, waarbij functionarissen van de mededingingsautoriteiten van de EU van gedachten wisselden en ervaringen deelden.

Een regelmatige en constructieve interinstitutionele dialoog

Het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Europees Comité van de Regio's zijn belangrijke partners van de Commissie in de voortdurende dialogen over het mededingingsbeleid.

In het Europees Parlement nam uitvoerend vicevoorzitter Vestager in 2022 deel aan een aantal gedachtewisselingen of gestructureerde dialogen, onder meer met de Commissie economische en monetaire zaken ("ECON"), de Commissie industrie, onderzoek en energie ("ITRE"), de Internal Market and Consumer Protection ("IMCO"), en de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken ("EMPL"). Bovendien nam uitvoerend vicevoorzitter Vestager deel aan plenaire debatten over het mededingingsbeleid, over de digitalemarktenverordening, over de verordening buitenlandse subsidies en over de reactie van de EU (onder andere door middel van staatssteun) op de Amerikaanse Inflation Reduction Act (wet ter verlaging van de inflatie).

In haar schriftelijke antwoord uit juli 2022 op de resolutie van het Parlement over het mededingingsbeleid (rapporteur Schwab; EPP, DE) benadrukte de Commissie onder andere de beëindiging van de tijdelijke kaderregeling inzake COVID-19-staatssteun, de vaststelling van het tijdelijke crisiskader in reactie op het negatieve economische effect van de Russische invasie van Oekraïne, de verordening buitenlandse subsidies en de afronding van dialoogonderhandelingen, de digitalemarktenverordening en de vlotte en snelle uitvoering ervan, de ongekende lopende herziening van de mededingingsregels, met inbegrip van de vaststelling van de nieuwe richtsnoeren voor staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie¹³⁶, de nieuwe verticale groepsvrijstellingsverordening en nieuwe verticale richtsnoeren, en de lopende herziening van de bekendmaking inzake de bepaling van de relevante markt.

In 2022 nam uitvoerend vicevoorzitter Vestager in de Raad deel aan gedachtewisselingen en debatten over mededingingsbeleidskwesties, waaronder verscheidene vergaderingen van de Raad Concurrentievermogen (Interne markt en industrie).

5.2. Samenwerking op het gebied van het mededingingsbeleid wereldwijd

Multilaterale betrekkingen

In 2022 heeft de Commissie haar actieve betrokkenheid bij internationale fora op het gebied van de mededinging voortgezet, zoals het Competition Committee van de OESO, het International

¹³⁶ Mededeling van de Commissie: Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van klimaat, milieubescherming en energie (PB C 80 van 18.2.2022, blz. 1).

Competition Network (“ICN”), toen de Commissie een driejarige rol als medevoorzitter op zich nam in de werkgroep Concentraties, en de Conferentie van de Verenigde Naties inzake handel en ontwikkeling (“UNCTAD”). De Commissie is zich blijven inspannen om de internationale subsidieregels te verbeteren. Hervorming van de subsidieregels behoort tot de topprioriteiten van de EU voor de modernisering van de handelsregels van de WTO.

Bilaterale betrekkingen

In oktober 2022 hebben de Commissie en de mededingingsautoriteiten van de VS de tweede bijeenkomst van de gezamenlijke dialoog over mededingingsbeleid op technologiegebied gehouden, waarbij samenwerkingsinspanningen om eerlijke mededinging in de digitale sector te waarborgen en te bevorderen worden besproken¹³⁷. In mei en december 2022 vonden twee ministeriële bijeenkomsten plaats in de EU-VS Handels- en Technologieraad.. De bijeenkomsten hebben geleid tot een administratieve regeling betreffende een gemeenschappelijk mechanisme voor de wederzijdse uitwisseling van informatie over overheidssteun van de EU en de VS aan de halfgeleiderindustrie¹³⁸.

In 2022 zette de Commissie haar samenwerking op het gebied van mededingingsbeleid met derde landen voort, met inbegrip van technische samenwerkingsprogramma’s met verschillende Aziatische¹³⁹ en Afrikaanse¹⁴⁰ landen. In 2022 zette de Commissie onderhandelingen voort om vrijhandelsovereenkomsten te sluiten met Australië, India en Indonesië, en rondde zij de onderhandelingen over vrijhandelsovereenkomsten met Nieuw-Zeeland en Oezbekistan af. Met betrekking tot kandidaat-lidstaten¹⁴¹ en potentiële kandidaat-lidstaten¹⁴² heeft de Commissie als belangrijkste beleidsdoelstelling om deze landen te helpen een wetgevingskader tot stand te brengen met goed functionerende en operationeel onafhankelijke mededingingsautoriteiten.

¹³⁷ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_6167

¹³⁸ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_7433

¹³⁹ Zie: <https://asia.competitioncooperation.eu>

¹⁴⁰ Zie: <https://africa.competitioncooperation.eu>

¹⁴¹ Landen die van de Europese Raad de status van kandidaat-lidstaat hebben gekregen op basis van een aanbeveling van de Europese Commissie: Albanië, Bosnië en Herzegovina, Moldavië, Montenegro, Noord-Macedonië, Servië, Turkije en Oekraïne.

¹⁴² Potentiële kandidaten voor EU-lidmaatschap: Georgië en Kosovo.

2022 IN HET KORT

